74 Chronicle of a Single Day

LEYB GOLDIN

How differently my song would sound
If I could let it all resound.

—paraphrase of *Monish* 1)

Tired, pale fingers are setting type somewhere in Cracow:
"Tik-tak-tak, tik-tak-tak-tak. Rome: the Duce has announced . . . Tokyo: the newspaper *Asahi Shimbun* . . . 2) Tik-tik-tik-tak . . . Stockholm . . . Tik-tik . . . Washington: Secretary Knox has announced . . . Tik-tik-tik-tak . . . And I am hungry.

It's not yet five o'clock. At the door of the room, a new day awaits you. A quiet breeze. A puppy wants to play with you—jumps up at your neck, over your body, behind your back, nuzzles up, wants to tease, to get you to go out and play. A discordant orchestra of sleepers breathing. As one begins, another—a child—interrupts right in the middle. And a third—and a fourth. The conversations in one's sleep are over, complaints satisfied. From time to time someone groans in his sleep. And my brain is bursting, my heart is sick, my mouth is dry. I am hungry. Food, food, food!

The last portion of soup—yesterday at twenty to one. The next will be—today at the same time. The longest half, already endured. How much longer to go? Eight hours, though you can't count the last hour from noon on. By then you're already in the kitchen, surrounded by the smell of food; you're already prepared. You already *see* the soup. So there are really only seven hours to go.

"Only" seven hours to go; it's no joke. Seven hours—and the fool says "only." Very well then; how does one get through the seven hours—or the nearest two? Read? Your brain won't take it in. All the same, you pull the book out from under the pillow. German. Arthur Schnitzler. Publisher so-and-so. Year. Printer. "Eva looked into the mirror." You turn the first page and realize you've understood no more than the first sentence: "Eva looked into the mirror."

You've reached the end of the second page. Didn't understand a single word. Yesterday the soup was thin and almost cold. You sprinkled in some salt, which didn't dissolve properly. And yesterday Friedman died . . . of starvation. Definitely of hunger. You could see he wouldn't last long. And there's a gnawing in my stomach. If you only had a quarter of a loaf now! One of the quarter loaves over there, a square-shaped quarter loaf, like the ones in that display window, by that table. Oh, brother! You realize that you've jumped up, the idea was so delicious. There's some name or other on page four of the novella: Dionisia. Where she's from, and what she wants—you don't know. There! A quarter of a loaf! There! A bowl of soup! You would make it differently. You would warm it through until it began to boil. So that a spoonful could last five minutes at least. So that you would sweat as you ate. So that you would blow at the spoon, not be able to swallow the soup all at once! Like that!

Maybe it isn't nice to think about oneself in this way—only about oneself, oneself. Remember once; preached a thousand times: the century of the masses, of the collective. The individual is nothing. Phrases! It's not me thinking it, it's my stomach. It doesn't think, it yells, it's enough to kill you! It demands, it provokes me. "Intellectual! Where are you, with your theories, your intellectual interests, your dreams, your goals? You educated imbecile! Answer me! Remember: every nuance, every twist of intellectual life used to enchant you, entirely possess you. And now? And now!"

Why are you yelling like that?

"Because I want to. Because I, your stomach, am hungry. Do you realize that by now?"

Who is talking to you in this way? You are two people, Arke. It's a lie. A pose. Don't be so conceited. That kind of split was all right at one time when one was full. *Then* one could say, "Two people are battling in me," and one could make a dramatic, martyred face.

Yes, this kind of thing can be found quite often in literature. But today? Don't talk nonsense—it's you and your stomach. It's your stomach and you. It's 90 percent your stomach and a little bit you. A small remnant, an insignificant remnant of the Arke who once was. The one who thought, read, taught, dreamed. Of

1) *A celebrated mock-heroic poem by I. L. Peretz, first published in 1888.*

2) *A major Japanese daily.*

לייב גאָלדין

כראָניק פון איין מעת־לעת

„אַנדערש וואָלט מיין ליד געקלונגען
ווען כ׳זאָל מעגן אַ ל צ ד י ג ג זינגען — "
(פאַראַפראַזע פון „מאָניש")

— — — מידע, בלאַסע פינגער קלאַפּן־אויס אויף אַ זאַצמאַשין ערגעץ־ווו אין קראָקע:

— טיק־טאַק־טאַק, טיק־טאַק־טאַק־טאַק־טאַק: רוים. דער דוטשע האָט דער־קלערט... טאָקיאָ. די צייטונג „אסהי שימבון"...... טיק־טאַק־טיק־טיק־טיק־טיק־טיק: שטאָקהאָלם... טיק־טיק: וואַשינגטאָן, מיניסטער נאָקס האָט געמאָלדן.... טיק־טיק־טיק־טאַק־טאַק־טאַק־טיק־טיק־טיק־טיק.

און איך בין הונגעריק.

* * *

ס׳איז פאַר 5. אין צימער, ביי דער טיר, שטייט גרייט צו דיינע דינסטן דער נייער טאָג. אַ שטיל ווינטעלע. אַ הינטל וויל זיך שפּילן מיט דיר — שפּרינגט דיר איבערן האַלדז, איבערן לייב, הינטער די אויערן, לאַשטשעט זיך, וויל זיך רייצן, דווקא אַרויסקריגן צום שפּיל. נישט צונויפגעשפּילטער אָרקעסטער פון שלאָפנדיקע אָטעמס. הייבט איינער אָן, פאַרט גראָד אַריין אינמיטן אַן אַנדערער, אַ קינדער־שער, און גלייך לויטס אָן אַ דריטער און אַ פערטער. די שמועסן אין שלאָף זענען שוין פאַרענדיקט, די טענות — אויסגעגלייכט. פון מאָל צו מאָל — אַ קרעכץ אינ־מיטן שלאָף. און ביי מיר אין מוח זעצט, און אויפן האַרצן פילט זיך חלשות, און אין גומען איז טרוקן. כ׳בין הונגעריק. עסן, עסן, עסן.

די לעצטע זופּ — נעכטן, 20 מינוט צו 1. די נאָענטסטע — היינט אין דער־זעלבער צייט. די גרעסטע העלפט שוין אריבערגעקומען. וויפיל פעלט? 8 שעה. כאָטש די לעצטע שעה פון 12 אָן איז נישט צו רעכענען. דעמאָלט ביסטו שוין אין קיך, ביסט שוין ארומגענומען פון די עסן־ריחות, גרייטסט זיך שוין. זעסט שוין די זופּ. אַזוי, אַז אייגנטלעך איז נאָר נאָך 7 שעה.

„נאָר" נאָך 7 שעה. נישטאָ ווער ס׳זאָל לאַכן. 7 שעה — זאָגט ער, דער שוטה, אַז „נאָר". אדרבה, ווי אַזוי קומט מען אַדורך די 7 שעה — ניין, די נאָענט־סטע 2 שעה? לייענען? ס׳גייט נישט אין קאָפּ אַריין. פונדעסטוועגן נעמסטו דאָס ביכל פון הינטערן קישן אַפּער. דייטש. (אַרטור שניצלער) פאַרלאַג דער און דער. יאָר. דרוקעריי. „עווא האָט אַריינגעקוקט אין שפּיגל אַריין". מישסט איבער דאָס ערשטע בלעטל און כאַפּסט זיך, אַז האָסט מער נישט פאַרשטאַנען, ווי דעם ערשטן זאַץ: „עווא האָט אַריינגעקוקט אין שפּיגל אַריין".

האָלטסט שוין ביים סוף פונעם 2־טן זייטל. קיין איין וואָרט נישט פאַר־שטאַנען. נעכטן איז געווען אַ שיטערע זופּ, און גענוג קאַלט. האָסט אַריינגעשאָטן זאַלץ, איז עס ווייניק צעגאַנגען. און נעכטן איז געשטאָרבן פרידמאַן. פון הונגער. געוויס פון הונגער. מ׳האָט געזען, אַז ער׳ט לאַנג נישט אַנטרייבן. און מיר גריבלט אין מאָגן. אָט ווען וואָלסט געהאַט אַ צינד אַ פערטעלע ברויט. פון די פערטעלער, אַזאַ פּירקאַנטיק פערטעלע, וואָס אין יעדן אויסשטעל־פענצטער, ביי יעדן טיש. ער, ברודער הארציקער! כאַפּסט זיך, האָסט פון זיסקייט זיך אונטערגעהויבן. עפּעס איז אויף זייטל 4 פון דער נאָוועלע דאָ אַ נאָמען: דיאָניזיא. פונוואַנען, וואָס וויל זי — ווייסטו נישט. אָט, אַ פערטל ברויט. אָט, אַ טעלער זופּ. דאָ וואָלסטו עס געמאַכט אַנדערש. וואָלסט זי אָנגעוואַרעמט, געמאַכט ביז צום זידן. אַז אַ לעפל זאָל געדויערן כאָטש אַ 5 מינוט. אַז זאָלסט זיך פאַרשוויצן ביים עסן. אַז זאָלסט אויש בלאָזן אויפן לעפל, אַז זאָלסט נישט קאָנען מיטאַמאָל אַראָפּשלינגען. אָט!

ס׳איז אפשר נישט שיין אַזוי וועגן זיך צו קלערן, אַזוי — נאָר וועגן זיך און זיך. געדענקסט — אַמאָל: טויזנטער מאָל געדרשנט: דאָס יאָרהונדערט פון דער מאַסע, פונעם כלל. דער איינציקער — נאָרנישט. פראַזן! נישט איך טראַכט אַזוי, מיין מאָגן טראַכט. נישט ער טראַכט, נאָר ער שרייט, ער מאַכט דעם טויט! ער מאָנט, ער רייצט זיך מיט מיר. „אינטעליגענט"! וו ביסטו מיט דיינע טעאָריעס, מיט דיינע גייסטיקע אינטערעסן, מיט דיינע טרוימען, דיינע צילן? חכם פון דער מה־נשתנה! ענטפער! געדענקסט — יעדער ניואַנס, יעדער בייג אינעם גייסטיקן לעבן פלעגט דיך אַמאָל... פאַרכאַפּן, אַזוי דיך אינגאַנצן נעמען. און איצט? און איצט!? וואָס שרייסטו אַזוי? ווייל איך וויל! ווייל איך, מאָגן דיינער, בין הונגע־ריק — ווייסטו שוין?

ווער רעדט עס מיט דיר אַזוי? ביסט, אַרקע, צוויי מענטשן. ס׳אַ ליגן. אַ פּאָזע. מאַר זיך נישט אַזוי גרויס. אַזאַ צעטיילונג איז גוט געווען אַמאָל, ווען מען איז געווען זאַט. דעמאָלט האָסטו געקאָנט זאָגן: 2 מענטשן [קע]מפן אין מיר — און נאָך מאַכן אַ דראַמאַטיש, מאַרטירעריש פּנים. יאָ, אין דער ליטעראַטור טרעפסטו אַזוינס גאַנץ אָפט. אָבער היינט? דערצייל נישט קיין מעשיות — ס׳איז דו און דיין מאָגן. ס׳איז דיין מאָגן און דו. ס׳איז 90% דיין מאָגן און אַ שטיקעלע דו. אַ קליין רעשטעלע, אַ נישטיק פאַלדעלע פונעם אַמאָליקן אַרקע. פון דעם, וואָס

האָט אמאָל געטראכט, געלייענט, געקעמפט, געטרוימט. פון דעם, וואָס האָט פון דער באשולדיקונגס־באַנק אפּער איראָניש געקוקט אריבער דעם פּראָקוראָר אין די אויגן אריין, דעמאָנסטראַטיוו אים אַריינגעשמייכלט אין פּנים אריין. יאָ, מאָגן מיינער, הער אויס: אזא אַרקע האָט אַמאָל עקזיסטירט. ער האָט אַמאָל, אמאָל געלייענט א ראָלאַן, מיטגעלעבט מיט א זשאַן קריסטאָף,[1] באַוווּנדערט אַן אַנעט,[2] מיטגעלאכט [מיט] א ברעניאָן[3]. יאָ, און אפילו געווען א שטיקל צייט אַ האַנס קאַסטאָרפּ[4] פון איינעם א...... שרייבער, (טאָמאַס מאַן).

— כ'פארשטיי נישט, חכם מיינער,..... געגעסן האָסטו נישט?

— יאָ, מאָגן, געגעסן, געוויס געגעסן, אָבער נישט געוווּסט, אַז געגעסן. נישט געטראכט, אז מען עסט. געדענקסט, ליבינקער, דעם ערשטן טאָג אין תפיסה? ביסט געזעסן אין דער איינצלקאַמער אַזאַ באַרוישטער, און אומעטיקער, נאָר־וואָס אַריינגעוואָרפענער, ווי אַן אַלט שטיקל מלבוש אין א ספּיזשאַרקע. 2 טאָג נישט געהאַט געגעסן, אָבער נישט געפילט דעם מינדסטן הונגער. און, און מיטאַמאָל עפנט זיך דאָס יודאַש־פענצטערל אין דער טיר: גוטן אָוונט, אַרקע! האַלט זיך! „גרונט שיען ניע פּשעימאָוואַטש, דאָבזשע שיען אָדזשיוויאַטש!"[5]. הער, אַרקע, אין ווינקל, הינטער די קאַלאָריפערן, ליגט ברויט מיט באַטשעק. דער עיקר עס, ברודער — המשך קומט מאָרגן אויפן שפּאַציר. געדענקסט?

און נעכטן איז געשטאָרבן פרידמאַן. פון הונגער. פון הונגער? ווען האָסט אים געזען א נאַקעטן, ווי מ'האָט אים אַריינגעוואָרפן אינעם גרויסן, ריזיקן מאַסנגרוב אַריין (אַלע האָבן זיך פאַרהאַלטן די נעז מיט טיכלעך, נאָר [איך ניש]ט און זיין מוטער נישט), האָט ער געהאַט א שניט אין האַלדז. אפשר איז ער נישט [געשטאָרבן פון] הונגער — אפשר האָט ער זיך דאָס לעבן גענומען? ע, ניין. הייַנט נעמט מען זיך [נישט דאָס] לעבן. אויך זעלבסטמאָרד געהערט צו דער אַמאָליקער גוטער צייט. אַמאָל, אַז מען פֿל[עגט ליב האָ]בן אַ מיידל, און זי דיך נישט, האָט מען זיך אַריינגעיאָגט א קויל אין קאָפּ אָדער אויסגעטרונקען א באַבלימט טעפּעלע עסיק־עסענץ. אַמאָל, אַז מען איז קראַנק געווען אויף שווינדזוכט, אויף גאַלשטיינער, אויף סיפיליס, פלעגט מען זיך אַראָפּוואַרפן פון א פערטן שטאָק אין א פאַרוואָרפענער גאַס און נאָך איבערלאָזן א סטיליזירט בריוועלע מיט א „באַשולדיקט־נישט־קיינעם" און א מעגטליך דער גאַנצער וועלט. פאַרוואָס הרגעט מען זיך איצטער נישט? די יסורים פון הונגער זענען דאָך שרעקלעכער, מערדערישער, דערוואָרגנדיקער ווי די אַלע קראַנקן. נו, זעסטו, ווייל די אַלע קראַנקן זענען מענטשלעכע, א טייל מענטשלעכן־אויס אפילו דעם קראַנקן. פאַראיידלען אים. און הונגער איז א חיהשע, אַ ווילדע, א רוי־פּרימיטיווע — יאָ, א חיהשע זאַך. ביסטו הונגעריק, אַזוי ווערסטו אויס מענטש, ווערסטו א חיה. און חיות ווייסן נישט פון קיין זעלבסטמאָרד.

— אוי־וואַ, אוצר מיינער, א וואָזשנע טעאָריע! טאָ וויפל האָבן מיר נאָך, חכם מיינער, ביז 12 אַזייגער?

— שאַ, שוין באַלד 6. נאָך 6 שעה און קריגסט דיין זופּ. האָסט געזען, ווי מ'האָט נעכטן באַגראָבן? ווי מיסט — אַזוי שיט מען אַריין די טויטע אין גרוב אַריין. איבערגעדרייט דאָס קעסטל — און א צופּ אַריין געטאָן. די אַרומיקע קריגן דערביי אַזאַ ווייסן עקל־אויסדרוק אויף די פּנימער, עפּעס ווי דער טויט וואָלט נקמה גענומען פאַר דעם נימב פון געהיימעניש. פאַר די פאַרשידענע זייטיקע, איבעריקע זאַכן, וואָס מ'האָט אים אָנגעבונדן — האָט ער איצטער, אויף צו־להכעיס, אַראָפּגעלאָזט די הויזן, אַראָפּגעוואָרפן די תכריכים און נאַ, קוק מיך אָן, קוש מיר אָן א פולן הינטן. אַזוי ווי א פאַרצויגן קינד, וואָס די צערטלעכקייטן קריכן אים שוין פון האַלדז. און ווייסטו, ברודער מאָגן, ווי אַזוי כ'האָב זיך קליינערהייט פאָרגעשטעלט טויט? כ'געדענק צו 4—5 יאָר, כ'בין געגאַנגען אין א פּאָרשול. מ'האָט געשפּילט פּאָרטעפּיאַן, און מ'האָט זיך געהאַלטן ביי די זייטן, און מ'האָט גערעדט העברעאיש. איז דעמאָלט, געדענק איך, אויפן זעלבן הויף געווען א לוויה. איך האָב נאָר געזען די עגלה אַריינפאָרן אין הויף און באַלד דערנאָך געוואַלטן און יללות. האָב איך זיך פאָרגעשטעלט, אַז דער ייד מיטן שוואַרצן כאַלאַט און דעם שטייפן קאַפּעלוש וויל עס שלעפּן א פרוי אין דער עגלה אַריין, און זי וויל נישט און זי מאַכט עס טאַקע די קולות, און זי וואַרפט זיך אויף דער ערד, און ער נעמט זי אָן ביי ביידע הענט, און זי זיצט און גליטשט זיך און שרייט. ווי געפעלט עס דיר, מאָגנעלע מיינס? ענטפערסט נישט, שלאָפסט? נו, שלאָף, שלאָף, וואָס לענגער. כאָטשבע ביז 12.

* * *

עסן, עסן. נישט פון מאָגן גייט עס איצט — פון גומען, פון די שלייפן. כאָטש א האַלב פערטל ברויט, כאָטש א שטיקל קאָרע, כאָטש א פאַרכרעגטס, א שוואַרצס, מיט קוילן. כ'כאַפּ מיך אַראָפּ פונעם געלעגער — א שעפּ וואַסער מאַכט בעסער,

[1] דער נאָמען פון העלד פון ראָמאַן ראָלאַנס ראָמאַן זשאַן קריסטאָף — רעד.
[2] א העלדין פון ראָמאַן ראָלאַנס ראָמאַן — רעד.
[3] קאָליאַ ברעניאָן — ראָלאַנס א העלד — רעד.
[4] דער העלד פון דעם ראָמאַן „דער צויבערבאַרג" פון טאָמאַס מאַן — רעד.
[5] דער עיקר זיך נישט איבערנעמען, גוט זיך דערנערן — רעד.

the one who looked ironically from the dock directly into the eyes of the Prosecutor and smiled directly into his face. Yes, stomach of mine, listen: such an Arke existed once. Once, once, he read a Rolland, lived side by side with a Jean-Christophe, admired an Annette, laughed with a [Colas] Breugnon.[3] Yes, and for a while he was even a Hans Castorp, by some writer . . . Thomas Mann.[4]

"I don't understand, wise guy. Haven't you eaten?"

Yes, stomach, sure, I ate but I didn't know I had eaten. Didn't think I was eating.

"Do you remember, buddy, the first day in jail? You sat in solitary confinement, bewildered, sad; they had just thrown you, like a piece of old clothing, into a pantry. For two days you didn't eat, but didn't feel the least hunger. And suddenly the peephole opened in the door: 'Good evening, Arke! Keep it up! *Grunt się nie przejmować, dobrze się odżywiać* (keep your spirits up and eat well)![5] Listen, Arke, in the corner, behind the radiators, there's bread and bacon. The main thing, brother, is to eat—the next installment comes tomorrow, on the walk.' Remember?"

And yesterday Friedman died. Of starvation. Of starvation? When you saw him naked, thrown into the large—the gigantic—mass grave (everyone covered his nose with a handkerchief, except for me and his mother), his throat was cut. Maybe he didn't die of hunger—maybe he took his own life? Yes . . . no. People don't take their own lives nowadays. Suicide is something from the good old days. At one time, if you loved a girl and she didn't reciprocate, you put a bullet through your head or drained a flowered phial of vinegar essence. At one time, if you were sick with consumption, gallstones or syphilis, you threw yourself from a fourth-floor window in a back street, leaving behind a stylized note with "It's nobody's fault" and "I'm doing the world a big favor." Why don't we kill ourselves now? The pangs of hunger are far more terrible, more murderous, more choking than any sickness. Well, you see, all sicknesses are human, and some even make a human being of the patient. Make him nobler. While hunger is a bestial, a wild, a rawly primitive—yes, a bestial thing. If you're hungry, you cease to be human, you become a beast. And beasts know nothing of suicide.

"Brilliant, my pet, an excellent theory! So how long is it, wise guy, till twelve o'clock?"

Shut up, it'll soon be six o'clock. Another six hours and you'll get your soup. Did you see the burials yesterday? Like dung—that's how they drop the dead into the grave. Turned the box over and flipped them in. The bystanders get such a livid expression of disgust on their faces, as if death were taking revenge for the aura of secrecy. For the various irrelevant, unnecessary things that had been tied on to him, now, out of spite, he let down his pants and—here! Look at me, kiss my ass. Like a spoiled child, who's sick of endearments. And do you know, Brother Stomach, how I imagined death when I was a child? I remember when I was four and five, I went to a kindergarten. They played the piano and split their sides laughing and spoke Hebrew. And I remember there was a funeral in the same courtyard. I only saw the hearse entering the courtyard, and soon after, cries and laments. I fancied that the man in the black coat and stiff hat wanted to drag a woman into the hearse, and she didn't want to go, and in fact it was she who was making the noise, and she threw herself on the ground, and he took hold of both her arms, and she was sitting and sliding along, and shouting and screaming. How do you like that, my little stomach? You don't answer—are you asleep? Well, sleep, sleep, the longer the better. At least until twelve o'clock.

Food, food. It isn't my stomach talking now—it's my palate and my temples. Just half a quarter loaf, just a little piece of crust, even if it's burnt, black, like coal. I jump off the bed—a drink of water helps, it provides an interruption. On your

3) *The last three names are of characters in novels by Romain Rolland (1866–1945).*

4) *In Mann's 'The Magic Mountain.*

5) *In Polish in the original.*

ס׳פֿאַרשלאָגט אויף א ווייל. ביים צוריקלייגן זיך פֿאַלסטו — די פֿיס זענען אומגע-
לומפּערט, געשוואָלן. ס׳טוט וויי. אָבער קרעכצסט נישט. שוין א שיינע פּאָר חדשים,
ווי האָסט זיך אָפּגעוווינט פֿון קרעכצן, אפילו ביי יסורים. אין אָנהייב מלחמה, ווען
פֿלעגסט ליגן אין די נעכט אויפֿן געלעגער און ארומטראַכטן די גאַנצע זאַך, אָדער
נאָך אינדערפֿרי, ווען פֿלעגסט דאַרפֿן אויפֿשטיין, פֿלעגט זיך דיר גאַנץ אָפֿט
אַרויסרייסן אַ קרעכץ. איצט איז עס אויס. ווי אַן אויטאָמאַט גייט עס איצט צו.
אָדער אפשר — ווידעראַמאָל ווי א חיה? קאָן זיין.

שטאַרבן? זאָל זיין. אַלץ בעסער, ווי הונגערן. אַלץ בעסער, ווי זיך מאַטערן.
אָט, ווען מען קאָן אַריטמעטיש אויסרעכענען, ווען מען קאָן אויסציען די קאָפּע-
טעס. אָט די פֿרוי פֿון דעם הויף, פֿון נומער 37, וואָס איז געשטאָרבן, האָט געהונ-
גערט 6 וואָכן. יאָ, אָבער זי האָט גאָרנישט געגעסן, קיין זופּ א טאָג אויך נישט.
און איך עס דאָך זופּ. מען קאָן זיך אזוי אָפּמאַטערן יאָרן — און אפשר שוין
מאָרגן געבן די באָנע[6] ווער קאָן וויסן!

כ׳כאַפּ זיך, אז כ׳האַלט נאָך אַלץ דאָס ביכל. זייטל 7, לאָמיר עס אָוועקלייגן.
כ׳בלעטער עס אַדורך. ערגעץ אויף א זייטל כאַפּט דאָס אויג א וואָרט: „וואָננע".
תענוג. א שאַרפֿע, גרויסאַרטיקע עראָטישע סצענע. א פּאָר בלעטלעך פֿריער האָבן
זיי געגעסן אין א רעסטאָראַן. שניצלער[7] גיט דיר דעם מעניו. ניין, ניין, נישט לייע-
נען. ס׳ווערט דיר מאָדנע ביטער אין מויל, אין קאָפּ פֿאַרדרייט זיך. ס׳באַשלאָגט דיך
א היין. נישט לייענען ווי אזוי מען עסט. אָט אזוי, ווי אַלטע לייט היפּערן איבער
סעקסועלע באַשרייבונגען. ווי שפּעט איז? האַלב 7. אוי, ווי פֿרי ס׳איז נאָך!

... און פֿונדעסטוועגן איז מעגלעך, כ׳זאָל שוין מאָרגן, אָדער אפשר נאָך
היינט אָוועקגעבן די באָנע. א האַרץ איז א גנב, מען קאָן קיינמאָל גאָרנישט וויסן.
ס׳קאָן גאָר זיין, אז אָט ליג איך איצט צום לעצטן מאָל, און צום לעצטן מאָל פֿיל
איך זיך אזוי שווערפֿעליק. אזוי פּאַמעלעכדיק אָנטון. און צום לעצטן מאָל דער-
לאַנגען א [צעטל] אויף זופּ און נעמען אויף מאָרגן א פֿרישס. און דער קאַסירער,
און די קעלנערין, און דער וואָזשנע ביי דער טיר — זיי אַלע וועלן מיך גלייכגילטיק
אָנקוקן, ווי אַלע טאָג, און [וועלן] גאָרנישט, גאָרנישט וויסן, אז מאָרגן וועל איך
מער נישט קומען, און נישט איבערמאָרגן און נישט איבער־איבערמאָרגן. אָבער
איך וועל וויסן, און איך וועל זיך מיט מײַן סוד פֿילן שטאָלץ אנטקעגן זיי. און
אפשר אין א פּאָר חדשים ארום, אָדער גאָר נאָך דער מלחמה, אז מען וועט
מאַכן א סטאַטיסטיק פֿון די געשטאָרבענע עסער, וועל איך אויך דאָרטן זיין, און
אפשר וועט זיך אַ קעלנערין אָפּרופֿן צו א צווייטער:

— ווייסט, זאָשע, ווער ס׳איז אויך געשטאָרבן? אָט דער שאַטינער, דער,
וואָס האָט דווקא אַלעמאָל גערעדט יידיש און וואָס איך האָב זיך מיט אים אמאָל
אָפּגערייצט א שעה צייט און פֿאַר א שטראָף אים נישט דערלאַנגט די זופּ. [ער
איז] אויך אריין אין קעסטל, רעכן איך.

און זאָשע וועט, פֿאַרשטייט זיך, נ י ש ט [וויסן], נאָך דאָס זאָל זי גע-
דענקען! — און דו וועסט שוין דעמאָלט האָבן אזא הויכן, הויכן......... אפשר וועט
„ער זיך שוין האָבן אויסגעגאָסן, ווי פּרעכטיק ס׳באַשרייבט עס טאָמאַס מאַן אין
„צויבערבאַרג".

כ׳דערמאָן זיך זײַנע געדאַנקען..., וואָס ער האָט דאָרטן געבערענגט. נאָך קיינ-
מאָל איז מיר זייער גענייאַלע אמתדיקייט [נישט] אַרויסגעקומען אזוי בולט, ווי
איצינד. צייט — און צייט. אָט ציט זי זיך, ווי גומע, און אָט.... נישט, ווי א חלום,
ווי רויך. איצט, פֿאַרשטייט זיך, ציט זי זיך שרעקלעך, שרעקלעך, ממש צו דער-
הרגענען. די מלחמה איז שוין קנאַפּע 2 יאָר, בלויז פֿון זופּן לעבסטו ערשט זינט
וואָסערע 4 חדשים, און אָט די עטלעכע חדשים זענען דיר טויזנט, טויזנטער מאָל
לענגער, ווי די גאַנצע פֿריערדיקע 20 חדשים — ניין, ווי דײַן גאַנץ ביזאַהעריק
לעבן. פֿון דער נעכטיקער זופּ ביז דער היינטיקער איז אן אייביקייט, און איך קאָן
זיך נישט פֿאָרשטעלן, כ׳זאָל קאָנען אויסהאַלטן נאָך אזא קנאַפּן מעת־לעת אין אזא
וואַרנגדיקן הונגער. און פֿונדעסטוועגן זענען אויך די 4 חדשים נישט מער, ווי
א פֿינצטערער, וויסטער קאָשמאַר. לאָמיך פּרווון עפּעס אַרויסנעמען פֿון זיי, דער-
מאָנען זיך עפּעס באַזונדערעס — נישט מעגלעך. איין שוואַרצע, פֿינצטערע
מאַסע. כ׳געדענק, אין תפֿיסה, אין דער איינצלקאַמער. טעג, ווי פּעך. יעדער טאָג,
ווי א פֿרישער כאָמעט אויפֿן האַלדז. אין די אָוונטן, ווען געלעגן אין דער פֿינצטער,
געמאַכט א סך־הכל פֿונעם אָוועקגעגאַנגענעם טאָג, פֿלעגט זיך מיר קוים גלויבן,
אז ערשט היינט בין איך געווען אין באָד — ס׳פֿלעגט זיך אויסווייזן, אז כאָטש
מיט א פֿיר־פֿינף טעג צוריק. מוראַדיק לאַנג האָבן זיך געצויגן די טעג. און פֿונ-
דעסטוועגן, ווי נאָר כ׳האָב איבערגעטרעטן דאָס טויער פֿון דער זייט גאַס, זענען
אַלע טעג זיך צונויפֿגעלאָפֿן ווי א סטאַיע הינט אויף א געיעג. שוואַרצע הינט.
שוואַרצע טעג. איין שוואַרצער קאָשמאַר, ווי איין שוואַרצע שעה.

ביים תפֿיסה־טויער האָבן דעמאָלט געוואָרט חברים — כ׳געדענק נישט אַלע.
אָבער יאַנעקן געדענק איך. יאָ, יאַנעק. ווי כ׳האָב עס אזוי אינגאַנצן אָן אים פֿאַר-
געסן. אָט נישט לאַנג, פֿאַראַיאָרן, האָב איך אים באַגעגנט. א האַלב־נאַקעטער, אן
אויסגעריסענער, האָט ער עפּעס געמייסטערוועט ביי דער גאַז־רער אין אן אויס-

[6] דאָס הייסט: שטאַרבן — רעד.
[7] אַרטור שניצלער — א באַקאַנטער עסטרייכישער נאָוועליסט, פֿון אָפּשטאַם א ייד — רעד.

way back to bed you fall—your feet are clumsy, swollen. They hurt. But you don't groan. For the last few months you've got used to not groaning, even when you're in pain. At the beginning of the war, when you were lying in bed at night and thinking about the whole thing; or in the morning, when you had to get up, you often emitted a groan. Not now. You're like a robot now. Or maybe, again, like a beast? Perhaps.

Die? So be it. Anything is better than being hungry. Anything is better than suffering. Oh, if only one could use arithmetic to reckon *when* one would breathe one's last! That woman in the courtyard, from No. 37, who died, had been starving for six weeks. Yes, but she ate nothing, not even soup once a day. And I do eat soup. One can go on suffering for years in this way—and maybe kick the bucket tomorrow. Who knows?

I realize that I'm still holding the book. Page seven. Let's see if I can get through it. I turn the pages. Somewhere, on one of the pages, my eye spots the [German] word *Wonne*. Ecstasy. A piquant, magnificent erotic scene. A few pages earlier they were eating in a restaurant. Schnitzler gives you the menu. No, no, don't read it. Your mouth becomes strangely bitter inside, your head spins. Don't read about what they ate. That's right—just as old people skip descriptions of sex. What's the time? Half past six. Oh, how early it still is!

But it's possible that tomorrow or even today I'll give up the ghost. The heart is a sneak—you never can tell. Maybe I'm lying here for the last time and feeling so sluggish for the last time. So slow to get dressed. And handing in a soup ticket for the last time and taking a new one for tomorrow. And the cashier, and the waitress, and the janitor by the door—they will all look at me with indifference, as they do every day, and not know at all, at all, that tomorrow I won't come here anymore, and not the day after tomorrow and not the day after that. But I will know, and I will feel proud of my secret when I am with them. And perhaps in a few months, or after the war is over, if statistics are made of the diners who died, I'll be there, too, and maybe one of the waitresses will say to another: "D'ya know who else died, Zoshe? That redhead who insisted on speaking Yiddish, and whom I teased for an hour and, just to fix him good, didn't give him his soup. He's been put in the box too, I bet."

And Zoshe, of course, *won't* know, as if she would remember such a thing—and then you will have such a high, high [. . .].[6] Maybe it will already have been poured; oh, how magnificently Thomas Mann describes it in *The Magic Mountain*.

I remember his thoughts, the way he delineated them. Never has their brilliant truth appeared so clear to me as it does now. Time—and time. Now it stretches like rubber, and then—it's gone, like a dream, like smoke. Right now, of course, it's stretched out horribly, horribly, it's really enough to kill you. The war has been going on for a full two years, and you've eaten nothing but soup for some four months, and those few months are thousands and thousands of times longer for you than the whole of the previous twenty months—no, longer than your whole life until now. From yesterday's soup to today's is an eternity, and I can't imagine that I'll be able to survive another twenty-four hours of this overpowering hunger. But these four months are no more than a dark, empty nightmare. Try to salvage something from them, remember something in particular—it's impossible. One black, dark mass. I remember, in prison, in solitary confinement. Days that stretch like tar. Each day like another yoke on your neck. And in the evenings, lying in the dark, reviewing the day that had passed, I could hardly believe that I had been in the bathhouse that day—it seemed that it was at least four or five days ago. The days passed with dreadful slowness. But when I went through the gate on that side of the street, all the days ran together like a pack of dogs on a hunt. Black dogs. Black days. All one black nightmare, like a single black hour.

At the prison gate friends were waiting—I don't remember all of them. But I remember Janek.[7] Yes, Janek. I forgot all about him. Not long ago, last year, I met him. Half naked, in rags, he was tinkering with the gas pipe in a bombed-out

6) An indecipherable part of the manuscript.

7) A Christian Pole.

נעריסענעם הויז אינמיטן דער מאַרשאַלקאָווסקע גאַס. ער האָט מיר צוגערופֿן.
אָט אַזוי ווי נאָרנישט, ווי ס'וואָלט גאָרנישט אַדורך קיין 12 יאָר זינט אונדזער
לעצטער באַגעגעניש, האָט ער מיך גלייך געפֿרעגט: — ווייסט עפּעס? — „ניין.
און דו?“ — אויך נישט. אָבער ס'איז גוט. — דערנאָך איז צוגעקומען דער אויפֿ-
זעער, און איך בין אַוועק. איז אפשר, אפשר אָנשרייבן צו יאַנעקן? שרייבן אים:
הער, ברודער. מיר גייט שלעכט. שיק מיר עפּעס. אַלזאָ, שרייבן? יאָ, אדרבה
שרייבן נאָך אָפֿענער: ווען דו קאָנסט מיר באַזאָרגן אַ פֿערטל ברויט יעדן טאָג —
אָט, אַ פֿערטעלע ברויט. — יאָ, אַז כ'וועל זיך אָנטון, וועל איך אים אָנשרייבן.
ס'וועט אפֿילו זיין שווער מיטן אַריבערשיקן ס'בריוועלע אָבער זאָל זיין אָנגע-
שריבן. — אַ פֿערטעלע ברויט. און אַז וועסט נישט קאָנען, זאָל זיין אַ האַלב פֿערטל.

ערגעץ אויף דער וועלט עסט מען, וויפֿל מען וויל. אין אַמעריקע זיצט איצט
הערשל און עסט אָוונט-מאָלצייט — און ברויט ליגט אויפֿן טיש, און פּוטער, און
צוקער, און אַ פּושקע קאָנסערוון. עס, הערשעלע, עס! עס, הערשל, עס אַ סך, זאָג
איך דיר! לאָז נישט איבער די ברויט-שאָל — אַ שאָד. און די קרישקעס פֿון טיש
עס אויף! ס'איז געשמאַק, ווערסט זאַט — אמת, הערשל ליבינקער? — און ערגעץ
אויף דער וועלט איז נאָך פֿאַראַן אַ זאַך, וואָס הייסט (ליבע.) מען קושט מייד-
לעך. און מיידלעך קושן צוריק. און מען שפּאַצירט שעהן-לאַנג אין די גערטנער
און אין די פּאַרקן און מען זיצט ביי אַ טייך, אַזאַ קילן, אונטער אַ ברייטן בוים
און מען רעדט צו זיך אַזוי איידל, און מען לאַכט צו זיך, און מען קוקט זיך אַזוי
פֿריינדלעך, אַזוי ליבנדיק און באַגעריק אין די אויגן. און מען טראַכט גאָרנישט
וועגן עסן. מען איז אפשר הונגעריק, אָבער מען טראַכט נישט דערפֿון. און מען
איז אייפֿערזיכטיק און מען ברוגזט זיך איינס אויפֿס אַנדערע — און ווידער נישט
עסנדיק. און דאָס אַלץ איז דאָך אַזוי אמת, און דאָס אַלץ קומט פֿאָר אויף דער
וועלט — אמת, ווייט פֿון דאַנען, אָבער ס'קומט דאָך פֿאָר, און מענטשן, אָט אַזעל-
כע, ווי איך, זענען עס דאָרטן דאָ — —

„קראַנקע פֿאַנטאַזיעס! — מישט זיך אַריין דער מנוול, דער מאָגן, ער'ט
זיך אויפֿגעכאַפּט, דער ציניקער. — פֿאַנטאַזיאָר מיינער! שטאָט צו זוכן אַ תכלית,
ליגט ער און רעדט זיך איין אַ לונג-און-לעבער. נישטאָ קיין גוטע און קיין בייזע
מאָגענער, נישטאָ קיין אינטעליגענטע און פּראָסטע, קיין פֿאַרליבטע און גלייכ-
גילטיקע. אויף דער גאַנצער וועלט — אַז מען איז הונגעריק, וויל מען עסן. און
אגב — די גאַנצע מעשה הייבט זיך נישט אָן. פֿאַראַן נאָר גוטע פֿאַרזאָרגער פֿון
זייערע מאָגנס, און פֿאַראַן שלים-מזלס, אַזוי ווי דו. קרעכצן קאָנסטו, אידיאָט איי-
נער, אָבער אָנפֿילן מיך — ס'קרחת, ווי שפּעט איז?“

10 מינוט נאָך 8. נאָך פֿיר שעה. אפֿילו נישט קיין גאַנצע, אָבער לאָמיר אפֿילו
אָננעמען, אַז גאַנצע, אויב ווייניקער, איז דאָך אַוודאי גוט. פּאַמעלעך ציִ איך
אַרויף די הויזן. כ'טאַפּ שוין נישט די פֿיס. ביז נישט לאַנג — געטאַפּט. געמאָסטן
מיט דער פֿויסט, ווי ווייט ס'דערגייט. איצט — שוין נישט. צו וואָס?

און פֿרידמאַן איז געשטאָרבן. דאָס [בינדן] די שנוראָוואַדלעס דערמאָנט מיר
אָנעם באַמבלען פֿון די צענדליקער געשלעכט-אָרגאַנען דאָרטן, אינעם גרויסן שות-
פֿותדיקן קבר. און אַרום זענען געשטאַנען יונגע מיידלעך, פֿאַרהאַלטן זיך די נעז
מיט טיכלעך און גלייכגילטיק געקוקט אויף די באַוואַקסענע אינדזלעך. צי ווידער
דערפֿאַר, ווייל חיות ווייסן נישט פֿון קיין חרפּה? יאָ, ווייזט אויס אַזוי, און פֿאַרן
בית-עולם — קלעפּסידרעס פֿון גבירים, פֿון דאָקטוירים, פֿון „אָביוואַטעליעס“...
ריקשעס שטייען אָן אַ שיעור און ס'זאַמלט זיך אַן עולם, וואָס מען דערקענט גלייך—
נישט קיין אָרעמעלייט. שטאַרבן, הייסט עס, אויך אַזעלכע, וואָס האָבן יאָ צו עסן.
איז שטאַרבט מען נישט בלויז פֿון הונגער. ס'ווערט גלייך דער חשבון. זאָלן זיי
אויך וויסן.

— זאָג נאָר, חבר, הייבסט שוין אָן דיינע מעשיות? שוין צייט, כ'לעבן, צו
גיין. אפשר וועט הייַנט די זופּ זיין פֿריער. ריר זיך, טייערער מיינער!

...אין דער יונגהאַרבסטיקער [לופֿט] און היץ פֿאַרלויפֿט די גאַס מיט שווייס
און מתים-גערוך פּונקט ווי פֿאַרן טהרה-שטיבל אויפֿן בית-עולם. ברויט, ברויט
אויף יעדן טריט. ס'איז דער זעלבער פּרייז וואָס [נעכטן. ס'כאַפּט] דיך אָן אַ חשק
צוגיין צו אַ שטעל, אויסטאַפּן, אויסקנייפּן די פֿרישע ראַזאָווקעס, [זע]טיקן די שפּיצן
פֿינגער מיטן ווייכן, ברוין-אויסגעבאַקענעם טייג. ניין, גלייכער [נישט. ס'וועט]
נאָר פֿאַרשטאַרקן דעם אַפּעטיט און מער גאָרנישט. ניין, ניין — פּונקט אַזוי ווי
[דו] האָסט נישט געוואָלט לייענען, וואָס די פֿאַרליבטע האָבן געגעסן אינעם רעס-
טאָראַן אויף דער שטילער ווינער גאַס. און איקרע איז ביליקער. קעז — דער זעל-
בער פּרייז. ס'איז צוגעקומען סמעטענע — נאָר טייער. אוגערקעס זענען געפֿאַלן,
און ציבעלעס האַלטן זיך פֿעסט. אָבער זיי זענען הייַנט גרעסערע, ווי נעכטן.

פֿריילעכע, לעבנס-לוסטיקע פּאָמידאָרן לאַכן דיר אַנטקעגן, לאָזן דיך גריסן:
אויספֿלוגן אין די בערג, רוקזעק, קורצע הויזן, אויפֿגעשפּילעטע העמדער, ווילד,
פֿריידיק, ערדיש-גליקלעך געזאַנג אין חלל אַריין. ווען, ווו? פֿאַר 2 יאָר, סך-הכּל
פֿאַר צוויי יאָרן. ברוינע פּנימער, שוואַרצע הענט און שוואַרצע פֿיס. און פֿולמוילע-
דיק געלעכטער, און ריטשקעלעך קוואַל-וואַסער אומגעריכטע, און בוטערשניטן
מיט געצוקערטער טיי, און די אָרבל — פֿריי, אָן לענטעס, אָן „יודע“.

ברויט, ברויט, ברויט. ראַזאָווקע, שיטקאָווקע, ווייסע שיטקע, העלע שיטקע,
טונקעלע שיטקע, וואַלצאָווקע, לוקסוס, בעקנברויט. ברויט, ברויט. די שפע בלענדט
דיר די אויגן. אין די פֿענצטער, אויף די שטעלן, אויף די הענט, אין די קוישן.
כ'וועל עס נישט אויסהאַלטן, טאָמער כאַפּ איך נישט איצט אַ לחמא אין פּיסק
אַריין. אַ כאַפּ טון? — דיך וועט מען נישט חושד זיין — זאָגט ער, דער מערדער

house halfway along Marszałkowska Street. He called to me. And out of the blue, as if twelve years hadn't gone by since we met last, he gave me our standard greeting, "Know something?"

"No. And you?"

"Me neither. But it's OK."

Then the supervisor came up and left. So maybe, maybe I should write to Janek. Write to him: Listen, brother, I'm having a hard time. Send me something. Write, then? By all means, write yet more openly: if you could provide me with a quarter of a loaf every day—ah, a little quarter loaf. Yes, when I'm dressed I'll write to him. It may be difficult to send the note but I'll write to him.—A little quarter loaf. And if you can't, then let it be an eighth.

Somewhere in the world people are eating as much as they want. In America sits Hershel eating his supper—and there is bread on the table, and butter, and sugar and a jar of jam. Eat, Hershele, eat! Eat! Hershel, eat a lot, I tell you. Don't leave the crust, it would be a waste, and eat up the crumbs from the table! It tastes good, you become full—true, dear Hershel?

And somewhere in the world there is still something called love. Girls are kissed. And girls kiss in return. And couples go walking for hours in the gardens and the parks and sit by a river, such a cool river, under a spreading tree; and they talk so politely to each other, and laugh together, and gaze in such a friendly way, so lovingly and passionately, into each other's eyes. And they don't think about food. They may be hungry, but they don't think about it. And they are jealous and become angry with each other—again, not eating. And all this is so true, and it is all happening in the world—far away from here, true, but it is happening, and there are people like me over there. . . .

"Sick fantasies!" interrupts the scoundrel, my stomach; he's woken up, the cynic. "What a dreamer! Instead of looking for a practical solution, he lies there deluding himself with nonsensical stories. There are no good or evil stomachs, no educated or simple ones, none in love and none indifferent. In the whole world, if you're hungry, you want to eat. And by the way, it's all nonsense. There are good providers for their stomachs, and there are unlucky wretches like you. You can groan, you idiot, but as far as filling me up—damnation, what's the time?"

Ten past eight. Four hours to go. Not quite four whole hours, but let's say four, and if less, that's certainly to the good. I slowly draw on my pants. I no longer touch my legs. I touched them until, not long ago, I measured them with my fist, to see how far they'd shrunk. No more. What's the point?

And Friedman has died. Tying my shoelaces reminds me of the dozens of dangling genitalia there in the large common grave. And young girls stood around, holding their noses with handkerchiefs, and looked at the islands of hair. Again—is it because animals have no shame? Yes, so it seems, at the cemetery—funeral notices of rich men, of doctors, of good citizens . . . there is no end of rickshaws, and an easily recognizable crowd gathers—no poor people there. In other words, this kind of person dies too, though they have enough to eat. One doesn't die of hunger alone. Things even themselves out. They'd better get the message.

"Tell me, friend, are you starting up with your stories again? It's already time to go. Maybe the soup will be earlier today. Move, my dear!"

In the air and heat of early fall the street is full of the smell of sweat and the smell of corpses, just as in front of the ritual cleansing room at the cemetery. Bread, bread everywhere. It costs the same as yesterday. You want to go to a stall, feel, pinch the fresh whole-wheat bread, satiate your fingertips with the soft, baked-brown dough. No, better not. It'll only increase your appetite, that's all. No, no—just as you didn't want to read what the lovers ate in the restaurant on the quiet Viennese street. And fish roe is cheaper. Cheese—the same price. Sour cream is now in season—but it's expensive. Cucumbers are cheaper, and onions are at the same price. But they're bigger today than yesterday.

Cheerful tomatoes, full of joie de vivre, laugh in front of you, greet you. Trips into the mountains, rucksacks, shorts, open shirts, wild, joyous songs of earthly happiness rising into space. When, where? Two years ago, altogether two years. Tanned faces, black hands and feet. And hearty laughter, and brooklets of unexpected spring water, and bread and butter sandwiches with sweet tea; and no armbands on your sleeves, no mark of being a *Jude*.

Bread, bread, bread. *Razowka. Sitkowka. Vayse sitka. Hele sitka. Tunkele sitka. Walcowka.* First-class bread. *Beknbroyt.*[8]

Bread, bread. The abundance of it dazzles your eyes. In the windows, on the stalls, in hands, in baskets. I won't be able to hold out if I can't grab a bite of breadstuff. "Grab? You don't look suspicious," says he, my murderer. "They'll let

---

8) There are no English or American equivalents for these breads. They are roughly listed in order of desirability.

מיינער. — מע וועט דיך צולאָזן נאָענט, מע וועט עס דיר אַפילו געבן אין דער האַנט אַריין. מע וועט דיר געטרויען. מען דערקענט, ביסט נישט פון די כאַפּערס.—
„לאָז אָפּ, האַרציקער, האָסט פאַרגעסן, אַז כ׳קאָן נישט לויפן. הע, איצט ביסטו דער חכם, האַ?"

— ביסט אַ דרערדלינגער, שפּייזער מיינער. — ענטפערט ער. — נאַ, גיב אַ קוק, ווי ס׳ווערן־אויס אָט די 2, וואָס לעגיטימירן זיך איצט ביי דער וואַך. קוק אָן די פאַרבן פון די פּנימער. זיי האָבן שוין היינט געגעסן, מענסט זיכער זיין, און וועלן אוודאי באַלד ווידער עסן... נאָר גיב אַ קוק דאָרט — מען וואַרט אויפן אויטאָ. וואָלסטו געווען אַ לייט, וואָלסטו געווען געזאָרגט פאַר מיר פריער און געגעסן, ווי אַ מענטש און נישט געהאַט איצט געשוואָלענע פיס, וואָלסטו אויך גע־קאָנט זיך אַריינדרייען און מיטפאָרן. מען גיט זופּ אַ האַלבן ליטער און אַ לאַבן ברויט אַ וואָך. מילא, ביסטו דאָך אַ שלים־מזל!

— ביסט ווייטער נישט גערעכט, — טענהסטו מיט אים, מיטן מאָגן דיי־נעם — קודם־כל איז נישט יעדן טאָג דאָ זופּ. אָפטמאָל קומט מען צוריק אומ־געגעסן. נו, און גלעטן גלעט מען אויך נישט. מען כאַפּט אַמאָל אַ קליינע עוולה. ס׳איז ווי אַמאָל. אָבער איצט ביסטו דאָך זיכער מיט דער זופּ אין קיך, האָסט דאָך אַ קוויטל. און גאָרנישט טוענדיק, און אומגעאַרבעט. נו, ווו איז זיכערער?

די אַלטוואַרג־הענדלער פאַר די טויערן קוקן אויף דיר, אויף אַלע, לויטן ווערט פונעם רעקל, וואָס דו טראָגסט, שאַצן זיי מבינותדיק די הויזן, וואָס מען וועט מאָרגן פון דיר אַראָפּציען — פון אַ טויטן, צי פון אַ לעבעדיקן. פון דער וואַנט טראָגט דיר אַ לייכט ווינטעלע אַנטקעגן אַן אָפּגעריסן שטיקל: „400 גראַם שוואַרץ זאַלץ. אָבמאַן דעם יודענראַטעס". אפשר צו אים? אין זכרון טויכט עפּעס אויף: אַ באַראַטונג, אַ נישט־גרויסער זאַל, אַ גלעקל, אַ קאַראַפקע וואַסער. באַקענטסט זיך: אַ הויכע פיגור, אַ פליישיקע, יידישע נאָז, אַ פּליך. אַ לייכטער נייג. יאָ, ער איז עס היינט דער אָבמאַן. אפשר טאַקע צו אים? אָנשרייבן אים: געערטער הער, כ׳פאַרלאַנג נישט פון אייך קיין סך, כ׳בין הונגעריק -- איר פאַרשטייט? — הונ־געריק. איך פאַרלאַנג איך פון אייך (און דאָ דערמאָנען אים די באַקאַנטשאַפט, ראַכט זיך אין 1935 — צי געדענקט ער עס?). אַלזאָ, פאַרלאַנג איך פון אייך, פאַניע פּרעזעסיע, איר זאָלט אַזוי מאַכן, אַז כ׳זאָל יעדן טאָג קריגן אַ שטיקל ברויט. כ׳ווייס, זייער געערטער הער, אַז איר האָט טויזנט אַנדערע געשעפטן, וואָס פאַר אַ באַטרעף קאָן ביי אייך האָבן, אַז אַזאַ פאַרשיסענער פאַרשוין, ווי איך, זאָל בכלל אויסציען די קאָפּעטעס. פונדעסטוועגן, פאַניע אָבמאַן דעם יודענראַטעס —

עפּעס שטייסטו זיך אָן אָן עפּעס אויף דער ערד. אָט־אָט און דו פאַלסט אים. אָבער ניין, דיינע 2 טיש־פיסנעס האָבן דאָך דערהאַלטן די גלייכוואָג. אויף דער ערד, אין דער בריים פונעם טראָטואַר, ליגט אַ באַרג שמאַטעס מיט אַ... אַ גרין, באַוואַקסן שטיק שמאָדער, וואָס איז אַמאָל געווען אַ פּנים מיט אַ באָרד. ערשט איצט כאַפּסטו זיך, אַז די אויסרופן „האַלאָ, האַלאָ" זענען געווען צו דיר. פריער האָסטו זיך נישט אומגעקוקט, ווייל יידן האָבן דאָך שוין נישט מער קיין נעמען — אַלע יידן הייסן דאָך היינט.... אָבער איצט שטייט שוין לעבן דיר אַזאַ אַלטוואַרג־הענדלער: צי האָב איך דען נישט געזען, אַז כ׳בין שיער נישט אָנגע־טרעטן אויף אַ מת? פילאָזאָף! טאָמער איז די מאַרינאַרקע נאָך ווייניק צעקנייטשט און פאַרקווישעט, מוז איך נאָך צוגעבן! די שיך האָט עמעצער [אַראָפּגעשלעפּט און] פאַרדינט, זאָלן כאָטש די הויזן בלייבן! גיי דערצייל אים, אַז כ׳האָב נאָר געטראַכט וועגן דעם אָבמאַן דעם יודענראַטעס! פון טויער גייט פּאַמעלעך, פויל אַרויס דער דאָזאָרצע טראָגנדיק ציגל מיט אַן אַלט, פאַרטינופט שטיק בלאַט, בינדט אַרום דעם טויטן [און טרעט] פּאַמעלעך צוריק, פאַרטיק.

אויף אַ טייל זייגערס, אויף די [אַלטע, קאַליעדיקע איז] שוין 11. קריגסט זיי ליב, אָט די, וואָס ווייזן שפּעטער. יענע, די גרויסע, זענען [גרויסהאַלטעריש און] איילן זיך נישט, און האָסט זיי פיינט. נאָך אַ שעה, ניין, בלייב טאַקע שטיין און וואַרט... שטיין איז אויך אַ צייט־פאַרברענגעניש. נאָך אַ שעה. אַ פּאָר צענדליק מינוטן — אויך אַ באַטרעף! ס׳איז טאַקע גאָרנישט, אָבער וואָלסט דערווייל אויפ־געגעסן אַ לחמא, האַ? וואָס וואָלסטו, אַ שטייגער, געטון, ווען קריגסט איצט אין דער האַנט אַריין אַזאַ פּיידע ברויט: וואָלסטו עס אויפעסן באַלד, אָדער וואָלסט איבערגעלאָזט צו דער זופּ, ס׳זאָל זיין זעטיקער? כ׳רעכן, כ׳וואָלט עס איבערגע־לאָזט. אַזוי — און אַז די זופּ וואָלט פאַרשפּעטיקט, אַרויס, לאָמיר זאָגן, נאָך [שפּעטער און דו וואָלסט] אויך אַזוי לאַנג געוואַרט? ע, דערצייל נישט קיין מעשיות, מאַך זיך נישט פאַר [קיין חם,] דו וואָלסט עס פאַרטיליקט, ווי אַ וואָלף. איי, וואָלסטו עס פאַרצוקט!

— בלויז אַ שטיקעלע ברויט... דער רעפרען פון אַלע מענה־לשונס, פון די טראָטואַרן, פונעם ברוק, אַ שטיקעלע ברויט. עך, לצים וואָס איר זענט! צי ווייסט איר, אַז איך... וויל אויך נישט מער, ווי „אַ שטיקעלע ברויט?" — דער טאַטע אין [געשטאָרבן, די] מאַמע אין שפּיטאָל, דער גרויסער ברודער איז פאַרפאַלן גע־וואָרן — אַ שטיקעלע ברויט... געגעסן האָסטו היינט, ממזר איינער, אמת? — קליינע קינדער אין שטוב — אַ שטיקעלע ברויט... און איך וואָלט אַזוי גערן מיט־געגעבן מיין שטים: כ׳בין הונגעריק, הונגעריק, הונגעריק, נאָך אַ שעה צו דער זופּ מיינער, נאָך אַ שעה — איר פאַרשטייט? — „אַ שטיקעלע ברויט"!!!!

* * *

you near, they'll even put it in your hand. They'll trust you. They can see you aren't one of the grabbers."

Shut up, buddy, you've forgotten that I can't run. Now *you're* the wise guy, hah?

"You're a goner, you are, my breadwinner," says he. "Just take a look at those two having their identity papers checked at the gate.[9] Look at the color of their faces. You can bet they've eaten today, and they'll damn well eat again, soon. But look over there—they're waiting for the car to pick them up. If you were a *mentsh*, you'd have looked after me earlier on, and you'd be eating like a human being, and *not* have swollen legs. And you'd also be able to wheedle yourself in and go along for the ride. They give you half a liter of soup and a loaf of bread a week. Too bad you're such a *shlemazel!*"

Wrong again, you argue with him, your stomach. To begin with, there isn't soup every day. Often enough they come back without eating. And they're not treated with kid gloves either. Sometimes they get pushed around. You take your chances. But now, you're guaranteed the soup in the kitchen, you have a ticket. And for doing nothing, and without working. Well, where could you be more secure?

The secondhand dealers by the gates look at you, at everybody, according to the value of the jacket you're wearing, and expertly value the pants that will be pulled off you tomorrow—whether you're dead or alive. A light breeze carries a torn fragment from the wall: "Four hundred grams of black salt. Chairman of the Judenrat." Go to him, perhaps? Something rises in your memory: a committee, a hall, not very large, a bell, a carafe of water. You recognize him: a tall figure, a fleshy Jewish nose, a bald head. A small bow tie. Yes, *he* is now the chairman. Maybe you really should go to him? Write to him: Honored sir, I do not request much of you. I am hungry—you understand?—hungry. So I request of you (and remind him here of your becoming acquainted, in 1935 I think—does he remember?). Therefore, I request of you, Mr. Chairman, that you see to it that I receive a piece of bread every day. I know, much honored sir, that you have a thousand other things to do—what importance at all can it have for you that such a wreck of a person as I am should kick the bucket. All the same, Mr. Chairman of the Judenrat—

You stumble over something on the ground. You nearly fall. But no, your two feet keep their balance. On the ground, across the sidewalk lies a mound of rags with a . . . a green, hairy lump of wet dirt that was once a face with a beard. Now for the first time you realize that the calls, "Hello, hello," were to you. At first you didn't look around because Jews don't have names anymore—all Jews today are called . . .[10]; but now one of those secondhand dealers is standing by you. Didn't I see that I nearly stepped on a corpse? Philosopher! As if his jacket hadn't been sufficiently creased and disheveled? Must I add insult to injury? The shoes have been pulled off by someone and sold; at least leave the pants! What use is it to tell him that I was just thinking about the Chairman of the Judenrat. The gatekeeper walks slowly, lazily, from the gate, carrying bricks and an old, excrement-stained sheet of newspaper, ties it round the dead body and walks slowly away, and that's it.

According to some clocks, old and crippled, it is already eleven o'clock. You get a liking for the ones that tell you it's later. Those big ones are haughty and not in any hurry, and you hate them. Another hour, no, stand around and wait . . . standing is also a way of passing the time. Another hour. A few dozen minutes—they count for something too! It's nothing, indeed, but if you were eating a good old piece of bread, eh? What would you do, for example, if you were now to be given a slice of bread—would you eat it right away, or would you keep it for the soup to make it more filling? I think you'd keep it. And if the soup was late, and it came out much later, let's say, would you also wait? Enough stories for the time being, don't make a fool of yourself. You'd devour it like a wolf. Oh, how you'd demolish it!

"Just a little bit of bread. . . ," the refrain of all the criers, from the sidewalks, from the cobbles, a little bit of bread. Oh, you jokers! Don't you know that I too want nothing more than a "little bit of bread"?

"My father's dead, my mother's in hospital, my elder brother's missing—a little bit of bread. . . ."

You've eaten today, you bastard, haven't you?

"Small children at home—a little bit of bread." And I would so gladly add my voice: I'm hungry, hungry, hungry. Another hour till soup, another hour—you understand? "A little bit of bread! ! ! !"

---

9) These were the Palatzovka workers who reported for duty at the gates of the ghetto to be taken to their work places outside the ghetto.

10) Expletive omitted by the author.

...די זופּ האָט היינט נ י ש ט פֿאַרשפּעטיקט. די פּאַרע שטייט שוין אינדער־לופֿטן. מען קלימפּערט שוין מיט די טעלער. דער פֿאַרוואַלטער שרייט שוין אויף די קעלנערינס, דער אונטער־פֿאַרוואַלטער מעסט שוין אויס [מיט] די דריבנענקע פּיסעלער די לענג פֿונעם זאַל און שאָקלט אויף ביידע זייטן דאָס גראָבע קעפּעלע, ווי ביי מאַריאָנעטנשפּילן. דער אונטער־אונטערפֿאַרוואַלטער שרייט שוין אויף עטלעכע קאָנסומענטן. סע שטעלט זיך שוין דער טאָג מיט די זופּן. היינט איז דאָ מער מענטשן ווי נעכטן, אַזוי ווי נעכטן איז געווען מער ווי אייערנעכטן. שלים־מזל! פֿונקט הייבט מען אָן צו דערלאַנגען פֿון יענעם טיש. וועסט נאָך זיצן און זיצן, ביז ס'וועט צוקומען צו דיר. נאַדיר — און זאָל דיר ס'האַרץ פּלאַצן.

צייט — און צייט. דערמאָנסט זיך, ווי ס'זענען געווען יענע טעג, ווען מ'האָט אין קיך אַזוי גלייכגילטיק — דיר האָט זיך אויסגעוויזן: אַזוי נקמהדיק — גע־מאָלדן: היינט איז נישטאָ קיין מיטאָג. ווי פּראָסטיק זענען געווען די ווערטער אויף דער טיר: „היינטיקע קוויטלעך זענען גילטיק אויף מאָרגן". ווי מוראדיק לאַנג זענען געווען יענע טעג און נעכט. און פֿונדעסטוועגן דאַכט זיך דיר, אַז יענע פּיין איז גאָרנישט אַנטקעגן אָט דער האַלבער שעה, וואָס מוזט היינט וואַרטן.

ביים קעגנאיבערדיקן טיש איז שוין איינגעטרעטן די לייטזעליקייט. מנוחה־דיקע שטילקייט — מען עסט שוין. און עפּעס דאַכט זיך דיר, אַז די מענטשן פֿון יענעם טיש פֿילן זיך העכער, ווערטפֿולער אַנטקעגן דיר. ווער־נישט־ווער נעמט אַרויס פֿון בוזעם אַ פֿערטעלע צייטונגס־פּאַפּיר און וויקלט אויף, וויקלט אויס אַ שמאָל, קיילעכדיק שטיקל ברויט. צו דער זופּ גייט מען נישט צו אַזוי גלאַט, כאַפּ־לאַפּ, ווי דו — מען מישט פֿריער אויס, מען גיט דעם טאָג־טעגלעכן ביטולדיקן פֿאַרקרום זיך, אַז ס'איז, הייסט עס, שיטער, מען הייבט אָן פֿון עק, דאָס שיטערע, מען קייט לאַנג, פּאַמעלעך, מען מאַכט זיך קוקן אַרום, ווי די זופּ וואָלט געווען אַ נעבנזאַך — דער עיקר איז גאָר דער סופֿיט. נאָך די ערשטע עטלעכע לעפֿל, באַזאַלצט מען. מען שפּילט זיך מיט דער זופּ, ווי אַ קאַץ מיט אַ מויז. און נאָך דער זופּ קריגט מען אַזאַ שכינהדיק, גליקלעך פּנים.

און ביי דיין טיש האַלט עס נאָך נישט. און — צי דאַכט זיך דיר נאָר אַזוי?— עפּעס האָסטו דאָ זיצן לויטער אַזעלכע אויסגעצויגענע פּנימער, אַזעלכע אויפֿן־ניכטערן־מאָגנדיקע, מיט געשוואָלענע געטאָ־חנדלעך אונטער די אויגן, וואָס גיבן־צו דאָס פּנים אַ מאָנגאָלישן אויסדרוק. דערמאָנסט זיך די מייסטער פֿון דער וועלט־ליטעראַטור, אַ טאָלסטאָי, אַ באַלזאַק, אַ וואַסערמאַן. ווי זיי האָבן [זיך] עס גע־קעכלט מיטן מענטשן, ווי זיי האָבן עס ציזעלירט יעדן ריר, יעדן שטריך. — ביסט מיר היינט עפּעס בלאַס! — פֿלעגט שרייבן אַזאַ גאון, און די וועלט איז געווען איין שטיק התפּעלות. — ביסט מיר היינט עפּעס בלאַס! — און פֿרויען האָבן געכאַפּט טיכעלעך צו די אויגן און קריטיקער האָבן געטייטשט און ערנסטע, גע־שעפֿטסמעסיקע הערן, באַלעבאַטים פֿון טויל־פֿאַבריקן אָדער שותּפֿים צו גרויסע רחבותדיקע מאַנופֿאַקטור־געשעפֿטן אונטער ווייסע, מערמלנע שילדן האָבן גע־פֿילט אַ רונצל אין די באַקן — רעמיניסצענץ פֿונעם ערשטן קוש פֿאַר 50 יאָר. — ביסט מיר היינט עפּעס בלאַס! — כאַ־כאַ! זאָל ה י י נ ט עמעצער איבערלייענען אָדער אָנשרייבן: ביסט מיר היינט עפּעס בלאַס — בעת אַ וועלט איז טויט־בלאַס, בשעת אַלע, אַלע האָבן איין ווייס, איין קריידיק, איין קאַלכיק פּנים. אָ, יאָ, זיי איז גרינג געווען צו שרייבן. זיי האָבן געגעסן און זיי האָבן געוווּסט, אַז די לעזער וועלן עסן און די קריטיק וועט עסן. זאָלן זיי איצט, די מייסטער, באַווייזן אַ קונץ און שרייבן!

— פֿאַרוואָס עסטו איר נישט? — וואָס איז דאָס? אַרום דיר עסן שוין אַלע, פֿאַר דיר שטייט אויך אַ טעלער מיט פּאַרענדיקער זופּ, שפּיגלט זיך אויף דער זון מיט טויזנט חנען. האָסט אַריבערגעקוקט צו די מענטשן און גאָרנישט געזען. און ס'קוויטל האָט זי גענומען? ניין, האַלטסט עס נאָך צווישן די פֿינגער. וואָס איז דאָס עפּעס אַזוינס? צורופֿן? זאָגן? אָפּגעבן? ביסט שוין באַלד פֿאַרטיק מיטן טעלער, כאָטש האָסט שפּעטער אָנגעהויבן, בעת אַרום דיר שמאָקעט מען נאָך און מען שפּייט און מען כלופּטשעט ווי אַ קאַץ מילך און מען קוועטשט זיך, גלייך מען [וואָלט נישט] געגעסן, נאָר פֿאַרקערט. און יענער, דער פּאַסקודניאַק, וואָס האָט אַזאַ געדיכטן טעלער, פֿול רייִשעכטס — ער ציט מיט דער נאָז, ממש צום חלשן. מילא, זיי זענען הונגעריק, [יעדער מעג עסן] ווי ער וויל. מסתּמא בין איך אויך קאָמיש ביי מ יי ן ז ו פּ. און ווער עס ענדיקט און ביינט אויס אַזוי קראַמפּ־האַפֿטיק דעם טעלער און שאַרט צענויף די לעצטע קרישקעס... און באַהאַלט דעם גאַנצן קאָפּ אינעם טעלער און זעט גאָרנישט אַחוץ אים, גלייך ער וואָלט געווען ממש די גאַנצע ערד־קויל, אַ גלאָבוס. צי קאָן עס דען מעגלעך [זיין, אַז אָן אַ] קוויטל האָט זי געגעבן די זופּ? גיסט בגנבה אַ קוק — די דאַטע שטימט. פּשוט [פֿאַרגעסן און נישט] באַמערקט אין דער בהלה. ניין, נישט אָפּגעבן איר. נקמה. און אַז זי וועט [זיך כאַפּן] אפֿשר, אפֿשר — ניין. ס'קאָן נישט זיין — אפֿשר, אפֿשר עסן נאָך אַ זופּ? און [נישט] אויסזאָגן? אָדער אפֿשר האָט זי בכיוון אַזוי געמאַכט? ווייסטו וואָס, אַרקע [? אויב ס'וועט זיך] איצט ביי דיין טיש זעצן אַ מאַנספּאַרשוין, עסטו נאָך אַ זופּ, וועסט ריזיקירן, [אויב אַ פֿ]רוי, איז'אַ שלעכ־טער סימן: גיסטו נישט ס'קוויטל. שטרענגסט אָן די אויגן. [פֿון איין זייט זיצט] איצט אַ מוטער מיט אַ קינד. ס'שוועבט פֿאַרביי אַ קעלנערין, די מוטער זאָגט [צום קינד] הויך, מיט אַ שמייכלענדיק־חניפֿהדיק פּנים: — וואַרט, וואַרט, די פּאַני וועט דיר באַלד [ברענגען אַ] געדיכטע זופּ. די באַנק קראַכט, עמעצער האָט זיך געזעצט. מען פֿאַרשטעלט דיר, זעסט אַ שטיקל ווייסן פּלאַשטש. אַ ברוכטייל פֿון

The soup was *not* late today. The steam is already in the air. Plates are already being rattled. The manager is already shouting at the waitresses, the assistant manager is already measuring the length of the hall with his tiny feet and nodding his plump head from side to side as in a puppet show. The second assistant manager is already shouting at some diners. The day of soup giving is already begun. There are more people here than yesterday, just as yesterday there were more than the day before. Poor fellow! They're starting to hand out the soup from *that* table. So you'll have to sit here until it reaches you. How do you like that—you can eat your heart out.

Time—and more time. You remember the days when the kitchen announced, indifferently, and you thought, vengefully, "There's no meal today." How bitter were the words on the door: "Today's tickets are valid for tomorrow." How hideously long were those days and nights. And yet it seems to you that that pain was nothing compared with the half hour that you still have to wait.

The opposite table is already in a state of grace. Peaceful quietness—they are already eating. And it somehow seems to you that the people at that table feel superior to you, worthier. Someone or other takes from his bosom a quarter sheet of newspaper and unwraps it, uncovering a thin, round piece of bread. Unlike you, they don't gobble the soup directly: first they stir it, wrinkling up their noses in disgust—just as they do every day, because it's thin; start at the side, where it's shallow; chew for a long time, slowly; pretend to be looking around, as if the soup were of secondary importance and the main thing—the ceiling. After the first few spoonfuls they add salt. They play with the soup as a cat plays with a mouse. And after the soup their faces wear an expression of near-religious bliss.

And it hasn't reached your table yet. And—are you only imagining it?—somehow the people sitting here all have such long faces, not-having-eaten faces, with swollen ghetto spots under their eyes, which give the face a Mongolian look. You think of a master of world literature, a Tolstoy, a Balzac, a Wassermann. How they made a fuss over people, they chiseled every feature, every move. "You seem to be somewhat pale today!" one of these geniuses would write, and the world was enraptured. "You seem to be somewhat pale today," and women dabbed their eyes with handkerchiefs, critics interpreted and serious, business-like gentlemen, owners of textile factories or partners in large, comfortable manufacturing businesses beneath white marble signs felt a quiver in their cheeks—reminiscent of the first kiss, fifty years ago. "You seem to be somewhat pale today"—ha, ha! If someone *today* were to read or write, "You seem somewhat pale today," when the whole world is deathly pale, when everyone, everyone has the same white, chalky, lime-white face. Yes, yes, it was easy for *them* to write. They ate, and knew that the readers were going to eat and that the critics were going to eat. Let these masters *now* show their true colors and write!

"Why don't you eat?" What is this? Everyone around you is eating; in front of you, too, there is a bowl of steaming soup, glistening and glittering with delicious splendor. You were looking across at the people and saw nothing. And did she take the ticket? No, you're still holding it in your hand. What's going on? Should you call? Turn it in? You've already finished with the helping, while around you people are smacking their lips, spitting, sipping as a cat sips milk, and grumbling, exactly as if they weren't eating. And that scoundrel over there, who has such a full plate, full of fried onions sits there sniveling—you could just faint. It's all right, they're hungry, everyone may eat any way he likes. I'm probably comical too when I eat my soup. And there are some who tilt the plate so convulsively and scrape together the last drops . . . and submerge their whole face in the plate and see nothing else, as if it were the entire earth, the world. Can she possibly have given you the soup without a ticket? You steal a glance—the date is right. She simply didn't notice in the confusion. No, don't give it to her. Revenge. And she will realize it maybe; maybe not. It can't be—maybe, maybe to get another heiping? And say nothing? But she did it on purpose. You know what, Arke? If a *man* sits down at your table now to eat his soup, you'll take the risk; if a *woman*, it's a bad omen, and you won't give up the ticket.

You stare hard. On one side a mother is now sitting with a child. A waitress hurries past, the mother says to the child, loudly, with a smiling, ingratiating look: "Wait, wait, the lady will soon bring you some thick soup." The bench squeaks, someone has sat down. That person is hidden from view; you see a bit of white toast. A fragment of a second: man or woman?—man or woman? A woman!

אַ רגע: מאַן, פרוי, מאַן פרוי. אַ פרוי! אַ פּנים, אַ פּאָר אויגן — אַ מומיע, אויגן אָן אויסדרוק. אַ פרוי, אַ פרוי — צו אַלדי רוחות. הייסט עס, נישט געבן ס'קוויטל, נישט נעמען נאָך אַ זופּ? פאַרפאַלן, האָסט אַליין אַזוי געוואָלט. אָבער איצט אַלץ בעסערע זופּן, געדיכטע, קאָכעדיקע. פונוואַנען ווייסטו? אַלעמאָל אַזוי. וואָס שפּע-טער, זענען זיי בעסער. אויך נישט זיכער. אָבער דאָסמאָל — יאָ. אַלזאָ: נאָכאַ-מאָל. פונדאָסנײַ. מאַן אָדער פרוי, מאַן אָדער פרוי — — —

אַרום איז אַ באַוועגונג. מען קומט, מען גייט-אַוועק, מען זעצט זיך, מען רעדט. פּויליש, יידיש, העברעאיש, דייטש. אַמאָל דאָ, אַמאָל דאָרט, ווי אַ ראַקעטע. גיט אַ פלאַטער אויף אַ פראַגע מיט אַן אויסרוף: ווער, ער? ערשט נעכטן אים געזען! — ווער, זי? ערשט אייערנעכטן דאָ געזעסן! — דאָס שמועסט מען וועגן די געשטאָרבענע, ווער פון הונגער, ווער פון „דער" לויז און פון דער היינטיקער קרענק. און מען גיט דערביי זיך אַזאַ סודותדיקן שושקע אויפן אויער: שרייט נישט, הייסט עס, געשטאָרבן אינדערהיים, נישט געמאָלדן. אָבער איבער אַלע שמועסן — איין מאָטיוו: מ'וועט עס נישט איבערהאַלטן. אַט גייט אַזאַ ווינטער. שאָמער ציט עס זיך אַריין אין ווינטער אַריין — — — פאַראַיאָרן האָט מען נאָך געהאַט. זענען נאָך אָנגעקומען פּעקלעך, נישט געווען אַזוי פאַרהאַמערט. וואָס פּילפּולט מען זיך אַזוי? יאָ איבערהאַלטן, נישט איבערהאַלטן. וואָס זאָלן טון מענטשן, וואָס זענען פאַרמשפּט צום טויט און ווייסן גענוי די שעה פון דער עקזעקוציע? אַט האָבן דאָך די פראַנצויזישע אַריסטאָקראַטן אין די תפיסות בעת דער גרויסער רעוואָלוציע געשפּילט אין קאָרטן, געשפּילט טעאַטער, ביז צו דער מינוט, ווען ס'איז אַריינגעקומען דער דריי-קאָלירנדיקער און אויסגערופן די נעמען: די גיליאָטינע וואַרט. יאָ, זעסט? — אָבער זיי זענען דאָך נישט געווען הונגעריק און ס'האָט זיי נישט געדראָט קיין הונגערטויט. יאָ, אמת, דאָס איז טאַקע דער עיקר. נו, און בעת דער לעצטער רוסישער רעוואָלוציע? — אָבער וואָס לאָז איך זיך אַריין איצט אין גרויסע מעשיות: מאַן, פרוי — מאַן, פרוי — —

אַט איז זי צוגעקומען, די קעלנערקע, אויטאָמאַטיש אָנגעהויבן צו נעמען די קוויטלעך. אַלע שטעקן אויס, דו אויך. פּטור. און אַט טונקסטו שוין דעם לעפל אינעם טעלער, אין דער צווייטער זופּ — פאַרשטייסט? זי איז טאַקע געדיכטער פון יענער. איצט דערלויבסטו זיך אַ שפּיל טון — עסט בנעימותדיק, ווי אַלע, כאַפּסט נישט. נעמסט נישט קיין פולע לעפל. ווען-נישט-ווען שפּייסטו אויס אַ פּלע-ווע, מעשה-יחסן.

...די נאָס כאַפּט דיך ווידער אַרום מיט פרישן מתים-געשטאַנק... ווי דער פּראָ-פּעלער פון אַן אויטאָ, פון אַן עראָפּלאַן גלייך נאָכן אָנדרייען — דרייט זיך און דרייט זיך און בלייבט פונדעסטוועגן שטיין אויף אַן אָרט — אַזוי זענען דיינע פיס. סע דאַכט דיר, אַז זיי גייען נאָך אויף צוריק. שטיקער האָלץ.

צי האָבן זיי אַמאָל נישט נאָכגעקוקט? נישט ווילנדיק גיסטו דיר אַ פיר מיט דער האַנט איבערן פנים. און וואָס וועט זיין, אַז מען וועט זיך דערוויסן? מען קאָן, פאַר אַ שטראָף, דיר צונעמען די זופּן. עפּעס ווייזט זיך דיר אויס, אַז מען ווייסט שוין. אַט דער, וואָס גייט אַדורך, קוקט דיר אַזוי חוצפּהדיק אין די אויגן אַריין. ער ווייסט. ער לאַכט, און יענער, און אַ צווייטער, און אַ דריטער — — כי-כי — שטיקט מען אין זיך ס'שטעכיקע געלעכטער, און דו ווערסט עפּעס אַזוי קליין, אַזוי איינגעקורטשעט. — אַט אַזוי, יאָלד איינער, פאַלט מען אַריין. אַ גנב? נ אָ ר אַ שלים-מזל. אַט די איינע זופּ קאָן דיך קאָסטן אַלע זופּן.

אַ ברי אין דער לינקער זייט. די האַנט, דער פוס, דאָס האַרץ, שוין נישט דאָס ערשטע מאָל, אָבער איצט איז עס שטאַרקער. מוזט בלייבן שטיין. פילסט אויף זיך אַ בליק. שוין צו שפּעט צו ענטפערן. אינמיטן גאַס, אויף אַ ריקשע, פאָרט אַ דירעקטאָר פון דער סאָציאַלער הילף. אַמאָל געווען אַ באַקאַנטער. יאָ, ער האָט געקוקט אויף דיר. פילסט בטבע אויף זיך בליקן. אַלעמאָל, אַז זעסט אים פאַרביי-פאָרן, קוקסטו אויף אים, ווילסט כאַפּן זיין בליק, און שטענדיק אומזיסט. היינט פאַרקערט גאָר: ער האָט ד י ך גאָר באַמערקט. אפשר... אפשר ווייסט ער שוין אויך?

דער דירעקטאָר איז שוין ווייט, ווייט — הינטער אים זענען שוין צענדליקער אַנדערע ריקשעס. אָבער דער ברי בלייבט. צו אַלדי טייוול — גראָד געדאַרפט איצט גיין אויף דער גאַס. אַנדערע גייען פאַרביי, רירן דיך ממש אָן — און דער-קענען דיך נישט, אָדער מאַכן זיך נישט דערקענען. און ער — פון דער ריקשע אַראָפּ האָט ער דיך דערזען און דורכגענומען מיטן בליק. ווי וועט עס איצט זיין?

ביי אַ טויער, אין אַ שמאָלער [שפּאַרע] אַ גרינע אוגערקע. אַ גאַנצינקע, נישט גערירט. ווייזט אויס, אַ באַלעבאָסטע האָט [פאַרלאָרן] פונעם געשטריקטן קוישל אַרויס. מעכאַניש, געדאַנקענלאָז בייגסטו זיך אַראָפּ, נעמסט, נישט קיין חרפּה, נישט קיין פרייד. ס'קומט דיר. פונקט ווי אַ הונט אַ ביין. אַ ביטערע [או-גערקע, פון] דער שאָל דערפילסטו שוין דעם זיסלעכן געשמאַק פון די קערעלעך. ס'איז [נישט] געזונט. טיפוס? דיזענטעריע? נאַרישקייטן. 30 יאָרהונדערטער דורות און וויסנשאַפטלער האָבן זייערע גאונישע פעאיקייטן, זייער יוגנט, זייערע לעבנס אוועקגעגעבן [אַרויסצורייסן] ביי דער נאַטור די סודות פון וויטאַ-מינען, קאַלאָריעס — כדי דו, אַרקע, זאָלסט ביים טויער אויף לעשנאָ אַרומבייסן אַ געפונענע אוגערקע, וואָס עמעצער האָט פאַר[לוירן און] אפשר נאָר פאַר דיר אונטערגעוואָרפן.

Apparently—a pair of eyes—a mummy, eyes without expression. A woman, a woman, damn it. This means not turning in the ticket, not taking another bowl of soup? Too late, that's the way you set it up. But now the soup is better and better, thicker, hotter. How do you know? That's the way it always is. The later the better. Though it's not so certain. But this time—yes. And so once again, from the beginning. Man or woman, man or woman?

There is movement around you. People come and go, sit down, speak. Polish, Yiddish, Hebrew, German. First here, now there, like a rocket, a question flutters with an exclamation: "Who, him? I saw him only yesterday! Who, her? She ate here only the day before yesterday! They are talking about those who have died, one of hunger, another from "that" louse and today's sickness. And they whisper so mysteriously in each other's ears: "Don't shout—so, died at home, unannounced." But above all other conversations, one theme—we won't be able to survive it. There's such a winter coming. If the war lasts through the winter. Last year we still had something. Parcels were still arriving, it wasn't sealed so shut. What are they splitting hairs about? Whether we will survive or not. What can people do, when they are sentenced to death and know the exact time of the execution? Thus the French aristocrats in the prisons during the great Revolution gambled at cards, acted in plays, until the man in the tricolor came in and called out the names, and "The guillotine is waiting." Yes, you see? But they weren't hungry and weren't threatened with starvation. Yes, indeed, this is really the main point. Well, and during the more recent Russian Revolution? But why am I getting involved in these great stories—man or woman, man or woman?

At this point she showed up, the waitress, and automatically began taking tickets. Everyone held them out, you as well. It's over. And now you dip your spoon in the bowl, in the second bowl of soup—you understand? It really is thicker than the first. Now you can afford to play with it, to eat graciously, like all the rest, and not gobble. You don't eat in whole spoonfuls. Sometimes you spit out a piece of chaff, like a VIP.

In the street the smell of fresh corpses envelops you. Like an airplane propeller just after it's been started up, which spins and spins, and yet stays in one place—that's what your feet are like. They seem to you to be moving backwards. Pieces of wood.

They were looking, weren't they? Involuntarily, you cover your face with your arm. And what if they find out? They can, as a punishment, take away your soups. Somehow it seems to you that they already know. That man who's walking past looks so insolently into your eyes. He knows. He laughs, and so does that man, and another and another. Hee, hee—they choke back their stinging laughter, and somehow you become so small, so cramped up. That's how you get caught, you fool. A thief? *Only* unlucky. That one soup can cost you all the others.

A burning in your left side. Your arm, your leg, your heart; not for the first time, but this time it's stronger. You must stop moving. You feel someone is watching. It's already too late to respond. A director of social assistance, in a rickshaw,[11] is riding down the street. A former acquaintance. Yes, he looked at you; yes. You notice when someone's looking—it's your nature. Always, when you see him traveling past, you look at him, wanting to catch his eye, and always in vain. Today it's the other way around: *he* noticed *you*. Maybe . . . maybe he already knows.

The director is already far away. Behind him are dozens of rickshaws. But the burning remains. Why the devil did you have to be in the street just *now?* Others go past, actually touch you and don't recognize you, or pretend not to. And he—saw you from up there in his rickshaw and pierced you with a glance. What will happen now?

By a gate, in a narrow crack, a cucumber. A whole one, untouched. It seems that it fell from a housewife's shopping basket. Mechanically, without thinking, you bend down, take it, no disgrace, no joy. You deserve it. Just as a dog deserves a bone. A bittersweet cucumber. From looking at the skin you can already taste the sweetness of the seeds. It's not healthy. Typhus? Dysentery? Nonsense. For thirty centuries, generations of scholars have devoted their brilliant abilities, their youth, their lives to extorting from Nature the secrets of vitamins and calories—in order that you, Arke, by a gate in Leszno Street should munch on a cucumber you found, which someone lost, or threw down for you.

---

11) *The major means of convevance in the Warsaw ghetto; a symbol of luxury.*

— וואָסי, ס'איז נישט מעגלעך...................? אוי, וואָלסטו נאָר געפּרוווט... וואָלסטו נאָר געפּרוווט... וואָלסטו נאָר געפּרוווט....... דער ערשטער=בעסטער באַלעבאָסטע... געמאַכט א רחמנות=פּנימל..... וואָסי, [בעסערע] מענטשן פון דיר ציען אוים א האנט. אויסרעכענען דיר? [ווילסט נישט?] איז נישט! איז ניט, דאַרף מען ניט — פאַרענדיקט ער נאָר אויף ל......

פילסט, אז מיטן היינטיקן טאָג [פאַלסטו מיט א] שטאַפּל נידעריקער. נו יאָ, אזוי הייבט עס זיך אָן. אזוי האָט עס געמוזט [זיך אָנהייבן]. אָט די אלע ארום האָבן, ווייזט אוים, אזוי אָנגעהויבן. ביסט אויף א דרך.......... די צווייטע זופּ — ווי וועט עס זיין מאָרגן?

...ס'טונקלט. ס'מראָפּנט. דאָס [פינצטערניש] ווערט געדיכטער, ווי מיט א מעסער צו שניידן. איצט וואָלט גוט געווען צו קויפן ברויט — ס'איז ביליקער. ס'וואָלט!.... א בייכיקע פּראָסטיטוטקע טיילט איין 2 אירע חברטעס איריסן. אויף די קאַלכיק=ווייסע פּנימער, הויט און ביין, זעט אוים די שמינקע און די פארב אויף די [שפּי]ציקע ברעמען, ווי עפּעס געשפּענסטיקס. א גרופּקעלע מענטשן שטייט אויפן טראָטואר און קוקט אריבער אויף דער צווייטער זייט, אהין פונוואַנען ס'טראָגט זיך א לאַנגער פאַס ליכט..... ס'איז דאָס קינדער=שפּיטאָל. אין דער טיף, אויפן ערשטן שטאָק — א'ברייט, הויך פענצטער, א גרויסע עלעקטרישע לאָמפּ הענגט אראָפּ איבער א טיש. א נידעריקע פרוי, אין א ווייסער מאַסקע, דורערט עפּעס גיך=גיך מיט די הענט. ארום — נאָך פרויען, אויך אין מאַסקעס. רואיקער נעאייל. און אלין — צום טיש=צו, צו דעם, וואָס ליגט אויפן טיש. אן אָפּעראַציע.
האָסט עס נאָך קיינמאָל נישט געזען. אין קינאָ, אין בוך, אין טעאַטער — יאָ, אָבער אין לעבן — נישט. נישט מאָדנע? עטלעכע און דרייסיק יאָר האָסטו אָפּגע=לעבט, זיך אָנגעזען אזוי פיל — און א פּשוטע אָפּעראַציע זעסטו ערשט און דווקא אין געטאָ. אָבער צו וואָס, צו וואָס? צו וואָס ראַטעווען? צו וואָס, וועמענען, אויף וואָס אומקערן דאָס קינד?

און מיטאַמאָל דערמאָנסטו זיך עפּעס אָן יענעם טויטן ייִדן, וואָס ביסט היינט שיער איבער אים אריבערגעפאַלן. מער נאָך — ערשט איצט זעסטו אים בולטער, ווי פריער, ווען האָסט אים ממש אָנגעקוקט. ערגעץ=ווו, מיט יאָרן צוריק — א מאַ=מע, וואָס האָט געהאָדעוועט, בעתן צוואָגן דעם קאָפּ געוווסט, אז איר זון איז דער קלינסטער, דער פעיקסטער, דער שענסטער. דערציילט דער מומען, די שכנות זיינע חכמות. אויסגעזוכט און אויסגעשפּיגלט זיך אין יעדן שטריך, וואָס איז ענלעך געווען צום טאַטן, צום טאַטן. און דאָס וואָרט „בערישל" איז געווען פאַר איר נישט בלויז גלאַט א נאָמען, נאָר א באַגריף, א לעבנס=אינהאַלט, א וועלט=אַנשויאונג. און איצט ליגט דאָס פעיקסטע און שענסטע קינד פון דער וועלט אויף א פרעמדער גאַס און מען ווייסט אפילו נישט, ווי עס הייסט און סע שטינקט, און אָנשטאָט דער מאַמען, קושט עס א ציגל אין קאָפּ און דער דראָבנעוואַטער רעגן נעצט דורך דאָס באַקאַנטע צייטונגס=פּאַפּיר ארום זיין פּנים. און דאָ נאָך אָפּערירט מען א קינד, אָט ווי ס'וואָלט גאָר אויף דער וועלט נישט געשען, און מען ראַטעוועט עס, און אונטן, פאַרן טויער, שטייט די מאַמע, וואָס ווייסט, אז איר בערישל איז דער קלינסטער און דער שענסטער און דער פעאיקסטער, צו וואָס? פאַר וועמען? פאַר וועמען?

און מיטאַמאָל (— גרויסער, לאַנגער, יונג איינער, מאַנספּערשוין! —) פילסטו א רונצל אין באַק, אין די הענט, אויפן גאַנצן לייב. און עפּעס ווערן דיר די אויגן אזוי פאַרגליווערט, אזוי פאַרגלאָזיקט. יאָ, אזוי דאַרף זיין. אָט דאָס איז דער סימבאָל — פאַרשטייסט? — דאָס גלייכעניש, דאָס אייביקע געזעץ פונעם לעבן. אפשר איז דיר באַשערט, אז דווקא איצט, אפשר אין דיינע לעצטע טעג, זאָל דיר קלאָר ווערן דער זינען פון אָט דעם אומזין, וואָס הייסט לעבן, דער זינען פון דיינע גרויזאַמע, אומזיניק=הונגעריקע טעג. אן אייביק געזעץ, אן אייביקע מאַשין: טויט. געבוירן, לעבן. לעבן. לעבן. אן אייביק, אייביק געזעץ. אן אייביקער, אייביקער גאַנג. און עפּעס א לויטערקייט פאַרגיסט דיר דעם האַלדז, דאָס האַרץ. און דיינע 2 פּראָפּעלערס דרייען זיך שוין נישט אויף איין אָרט — זיי גייען, זיי גייען! די פיס דיינע טראָגן דיך — פונקט ווי אמאָל. פונקט ווי אמאָל!

* * *

...ערגעץ אויף א זייגער שלאָגט דומפּ אָפּ: איינס. צוויי. האַלב. האַלב 5. האַלב 4, האַלב 6? כ'ווייס נישט. דאָ גייט דאָך דער טאָג נישט אויף. דאָ קומט ער גלייך צו דער טיר, ווי א בעטלער. די טעג זענען שוין קירצער. כאָטש איך — איך האָב ליב דעם האַרבסט, האַרבסטיקע, נעבלדיקע פאַרנאַכטן. אלין ארום ווערט אזוי חלומדיק=פאַרטראַכט, בענקענדיק, ערנסט, בלוי=אויגיק, אין=זיך קאָנצענטרירט. עפּעס אזוי ווי אלין, די מענטשן, די וועלט, די וואָלקנס — אלין ציט ערגעץ וווהין, גרייט זיך צו עפּעס פאַראַנטוואָרטלעכס, עולדיקס. עפּעס אזוינס, וואָס בינדט אלע צוזאַמען. די גרויע לאַטע, וואָס שטייט אין ווינקל שטוב מיט פונאַנדערגעשפּרייטע הענט — דאָס איז דער נייער טאָג. נעכטן [האָב איך] אָנגעהויבן צו פאַר=שרייבן דיינע איבערלעבענישן. פונעם הויף דרינגען=אריין די געשרייען פון די

What? It's impossible to [. . .]?[12] Oh, if you only tried . . . if you only tried . . . if you only tried to beg. The first housewife that comes along . . . make a piteous face. . . . So what? Better people than you are out begging. Should I list them for you? You don't want to? Then, don't! If you don't want to, you don't have to— he stopped at L[. . .].

You feel that today you have fallen a step lower. Oh, yes, that's how it has to begin. All these people around you, apparently, began like that. You're on your way [. . .] The second soup—what will it be tomorrow?

It's getting dark. The darkness thickens; you could cut it with a knife. It would be good to buy some bread now, it's cheaper. It would! A round-bellied prostitute gives irises to two of her friends. On their lime-white faces, all skin and bone, the rouge and color on their spear-sharp eyebrows look ghostly.

A small group of people stand on the sidewalk and look across at the other side, from where a long beam of light falls. It's the children's hospital. Low down, on the first floor, in a wide, high window, a large electric lamp hangs over a table. A short woman in a white mask moves something very quickly with her hands. Around her, other women, also in masks. A calm hurry. And everything—to the table, to the one who lies on the table. An operation. You've never seen one before. At the movies, in a book, in the theater, yes, but in life, no. Strange, isn't it? You've lived some thirty-odd years, seen so much—and now you're seeing an operation for the first time; and it has to be in the *ghetto!* But why, why? Why save? Why, to whom, to what is the child being brought back?

And suddenly you remember that dead Jew, whom you nearly tripped over today. What's more, you now see him more clearly than before, when you were actually looking at him. Somewhere, years ago, there was a mother who fed him and, while cleaning his head, knew that her son was the cleverest, the most talented, the most beautiful. Told her aunt, her neighbors his funny sayings. Sought and delighted in every feature in which he resembled his father, his father. And the word *Berishl* was not just a name to her, but an idea, the content of a life, a philosophy. And now the brightest and most beautiful child in the world lies in a strange street, and his name isn't even known; and there's a stink, and instead of his mother, a brick kisses his head and a drizzling rain soaks the well-known newspaper around his face. And over there, they're operating on a child, just as if this hadn't happened, and they save it; and below, in front of the gate stands the mother, who knows that her Berishl is the cleverest and the most beautiful and the most talented—Why? For whom? For whom?

And suddenly (you—a grown, tall man, a male) you feel a quiver in your cheek, in your hands, all over your body. And your eyes become so rigid, so glassy. Yes, that's how it must be. This is the sign—you understand?—the equation, the eternal Law of Life. Maybe you are destined now, of all times, in your last days, to understand the meaning of this meaninglessness that is called life, the *meaning of your hideous, meaninglessly hungry days.* An eternal law, an eternal machine: death. Birth, life. Life. Life. Life. An eternal, eternal law. An eternal, eternal process. And a kind of clarity pours over your neck, your heart. And your two propellers no longer spin round in one spot—they walk, they walk! Your legs carry you, just as in the past! Just as in the past!

Somewhere a clock is striking dully: one, two, half past. Four-thirty, three-thirty, five-thirty? I don't know. Here there is no sunrise. The day comes to the door like a beggar. The days are already shorter. But I—I, like the fall, autumnal, foggy dawns. Everything around you becomes so dreamy, lost in thought, longing, serious, blue-eyed, concentrated in itself. Everything—people, the world, clouds—draws away somewhere, prepares for something responsible that carries a yoke, something that connects everything together. The gray patch that stands in the corner of the room with open arms—that's the *new day.* Yesterday I began to write your experiences. From the courtyard came the shouts of the air-raid wardens

---

12/ *Bracketed ellipses indicate indecipherable parts of the original manuscript.*

לאָפּ *־דיזשורן ווענן פאַרלעשן דאָס ליכט......... נעשמאַנענער ריח פון טשאָלנט.
ווי אַזוי? ס'איז דאָך דאָנערשטיק, נישט שבת. — .... אַ וואַלד, אַ טייך, אַ פייף
פון אַ באַן, אַן אָנסופיק, גאָלדן פעלד. קוזמער, טאַטרן......... ליטווישע גרענעץ.
אָט די בענקשאַפט, אָט די ווונד וועט קיינמאָל נישט [פאַרגיין, זי וועט בלייבן]
אויף אייביק, אייביק אפילו ווען שוין מאָרגן, שוין היינט זאָל צוריק ווערן.......
זאָל זיין אין שטאָט גופא, גיין, גיין, — גיין אָן אַן עק, אָן אַן אויפהער, [כאָטש
זען] דעם ברעג ווייסל, כאָטש די בלויזע שטאָט. די שטאָט, וואָס דו קענסט. דאָס
גליק פון האַסטיקן פאַרקערעווען איבער אַ ראָג, דערנאָך איוף......... הונדערטסטן.
מיט אַ צעבראַסטעטער מאַרינאַרקע, מיט גליקלעכע, אייליקע [טריט]. ד יי ן
ש ט אָ ט, דיין צווייטע מאַמע, דיין גרויסע, אייביקע ליבשאַפט. די בענקשאַפט
לעכערט דיר דאָס האַרץ. דאָס בלייבט שוין. — ערגעץ־ווו קלאַפּט־אָפּ.......איז
מען מודיע. פון בריסל ווערט געמאָלדן. בעלגראַד, פּאַריז... אָ, יאָ, מיר עסן גראָז.
יאָ, מיר פאַלן אין די גאַסן אָן איין וואָרט פון פּראָטעסט — מיר גיבן נאָר אַזאַ
פאָכע מיט די הענט און פאַלן....... די פּראָפילן פון אונדזערע קינדער, פון אונדזע־
רע ווייבער קריגן מיט יעדן טאָג אַן אָבלריקן אָנבליק פון פוקסן, פון דינגאָס, פון
קאַנגורן. אונדזערע געוואָיען .... זענען ווי דאָס געהייל פון שאַקאַלן. אונדזער
הימן „פּאַפּיראָסי, פּאַפּיראָסי“ איז, ווי אַרויסגענומען פון עפּעס אַ רעזערוואַט,
פון אַ זאָאָלאָגישן גאָרטן. אָבער מיר זענען נישט קיין חיות. מיר אָפּערירן אונדזע־
רע עופהלער. ס'איז אפשר אומזיניק, אפשר גאָר פאַרברעכעריש. אָבער חיות
אָפּערירן נישט זייערע קליינע! — טאָקיאָ. האָנגקאָנג. ווישי, בערלין. אַלגעמיינע
צאָל שונאס פארלוסטן: ...... זעקסטויזנטאַכטהונדערט־ניינאונפערציק. שטאָקהאָלם.
וואַשינגטאָן. באַנגקאָק, אַ וועלט גייט כאַראָדאָס. אַ פּלאַנעט גייט־אָפּ אין טרערן.
און איך — איך בין הונגעריק, הונגעריק. איך בין הונגעריק.

וואַרשע, געטאָ, אויגוסט 1941.

(רינגעלבלום־אַרכיוו, ערשטער טייל, נ' 1486).

* לופט־שוץ — רעד.

telling people to turn out the light. There's a smell of *cholent*. How come? It's Thursday, not the Sabbath [. . .]. A forest, a river, the whistle of a train, an endless golden field. Kuzmir, Tatrn[. . .]. The Lithuanian border. This longing, this wound will never go away, it will stay forever, even if today, tomorrow should once again [. . .]. Let it be in the city itself, go, go—go forever, without stopping, at least see the bank of the Vistula, at least see just the city. The city that you know, the happiness of quickly turning a corner, then [. . .] the hundredth. With an open jacket, with happy, swift steps. *Your city*, your second mother, your great, eternal love. The longing pierces your heart. It remains.

Somewhere they are typing [. . .]. They're reporting. It is reported from Brussels . . . Belgrade, Paris. Yes, yes, we're eating grass. Yes, we're falling in the streets without a word of protest—we wave our hands like this, and fall [. . .]. Each day the profiles of our children, of our wives, acquire the mourning look of foxes, dingoes, kangaroos. Our howls are like the cry of jackals. Our hymn, *papierosy, papierosy* (cigarettes, cigarettes) is like something from a nature reserve, a zoo. But we are not animals. We operate on our infants. It may be pointless or even criminal. But animals do not operate on their young!

Tokyo. Hong Kong. Vichy. Berlin. General number of enemy losses: six thousand eight hundred and forty-nine. Stockholm. Washington. Bangkok. The world's turning upside down. A planet melts in tears. And I—I am hungry, hungry. I am hungry.

Warsaw ghetto, August 1941

(Ringelblum Archive, Part I, no. 1486)

Lejb Goldin, born in 1906, was an essayist and translator of European literature into Yiddish. In the Ghetto, he was one of the staff members of the Bundist underground press. He wrote "A Twenty-Four-Hour Chronicle of Hunger," which vividly describes the effects of hunger on himself over the course of a single day. He was murdered in the summer of 1942 in the Treblinka death camp.

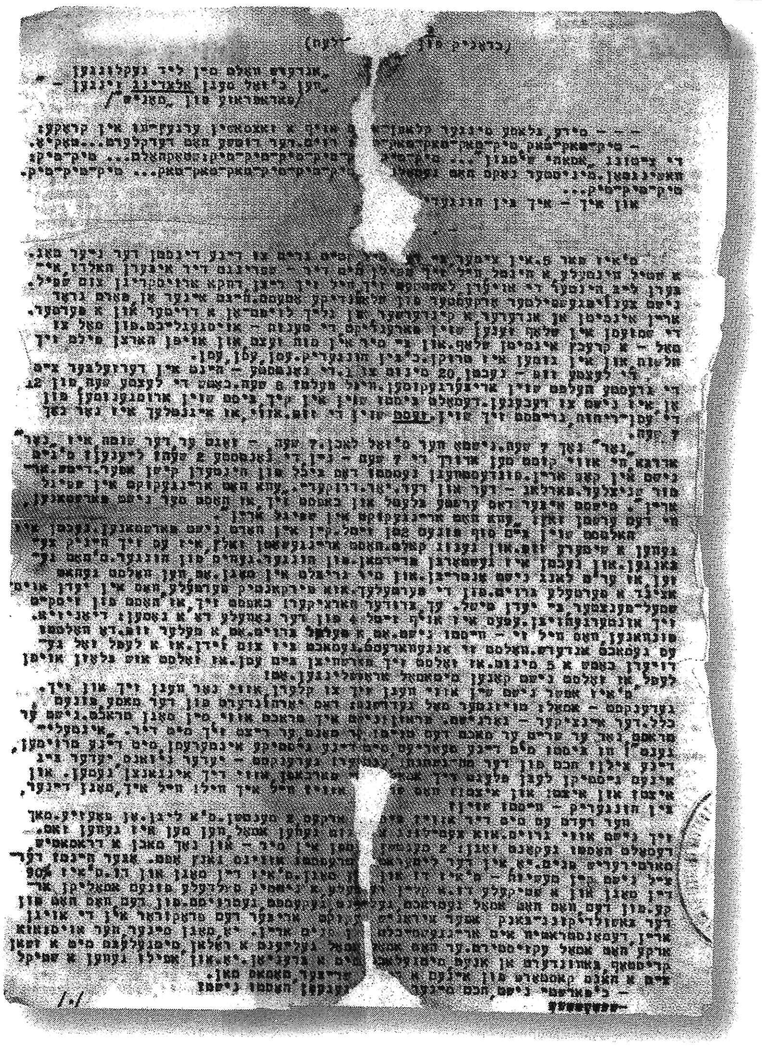

8. Lejb Goldin, "A Twenty-Four-Hour Chronicle of Hunger," August 1941

Paper, typed, in Yiddish. 21 × 30 cm (Sign. AŻIH Ring I/1167)